

İSKENDERUN TEKNİK

ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**ZAMAN YÖNETİMİNİN
ALGILANAN YENİLENME
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ:
TURİST REHBERLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Dilara DİBOOĞLU

**SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ
ANABİLİM DALI**

MART 2022

**ZAMAN YÖNETİMİNİN ALGILANAN YENİLENME ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ: TURİST REHBERLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Dilara DİBOOĞLU

YÜKSEK LİSANS

SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**İSKENDERUN TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

MART 2022

ZAMAN YÖNETİMİNİN ALGILANAN YENİLENME ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ: TURİST REHBERLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
(Yüksek Lisans Tezi)

Dilara DİBOOĞLU

İSKENDERUN TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Mart 2022

ÖZET

Gelişen dünyada insanlar için zaman oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Başarıyı hedefleyen bireyler önceden belirlemiş oldukları planlama dahilinde hareket eder. Bu planlama zaman yönetimi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Zaman yönetilemez ancak zaman dilimi içerisindeki eylemler bireyler tarafından yönetilebilir. Zaman yönetimi bu yönde kişilere olumlu kazanımlar sağlamaktadır. Yenilenme, insanoğlunda kaybolan canlılığın, enerjinin, mutluluğun neticesinde kendini iyileştirebilme sonucunda edinebildiği yeni duygular ve kazanımlardır.

Bu araştırmanın temel amacı; Turist Rehberler Birliği (TUREB)'ne bağlı turist rehberlerinin zaman yönetiminin algılanan yenilenme üzerindeki etkisini araştırmaktır. İlgili değişkenlerle (zaman yönetimi,yenilenme) ilgili hipotez hazırlanmış ve araştırma modeli tasarlanmıştır. Bu araştırmada anket tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın pandemi dönemine denk gelmesi sebebiyle anket internet üzerinden (çevrimiçi) toplanmıştır. Anketler kolayda örnekleme tekniği ile 30 Temmuz 2021- 04 Ekim 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Anket sonucunda 200 katılımcıdan elde edilen veriler istatistiksel programlarla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular neticesinde zaman yönetiminin yenilenmeyi olumlu anlamda etkilediği belirlenmiştir. İlerde bu konuyu ele alıp araştırarak bilim insanlarına farklı bir örneklem grubu üzerinde (turist, acente çalışanları, otel çalışanları, turizm sektöründe yer alan bireyler ve diğer sektörde çalışan bireyler) araştırma yapması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Zaman yönetimi, yenilenme, turist rehberi
Sayfa Adedi : 61
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Gamze ERYILMAZ

THE EFFECT OF TIME MANAGAMENT ON PERCEIVED RE-CREATION:
A RESEARCH ON TOURIST GUIDES
(M. Sc. Thesis)

Dilara DİBOOĞLU

ISKENDERUN TECHNICAL UNIVERSITY
INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

March 2022

ABSTRACT

Time has a very important effect on people in the developing world. Individuals who aim for success act within the predetermined planning. This planning is carried out within the scope of time management. Time cannot be managed, but actions within a time frame can be managed by individuals. Time management provides positive gains to people in this direction. Re-creation is the new feelings and gains that human beings can acquire as a result of being able to heal themselves as a result of the lost vitality, energy and happiness.

The main purpose of this research is; To investigate the effect of time management of tourist guides affiliated to the Tourist Guides Association (TUREB) on re-creation. A hypothesis about the related variables (time management, re-creation) was prepared and a research model was designed. Questionnaire technique was used in this study. Due to the fact that the research coincided with the pandemic period, the questionnaire was collected online (online). The questionnaires were collected between 30 July 2021 and 04 October 2021 with convenience sampling technique. The data obtained from 200 participants as a result of the survey were analyzed with statistical programs. As a result of the findings obtained from the results of the research, it was determined that time management positively affects the re-creation. It is recommended that scientists who will investigate this issue in the future should conduct research on a different sample group (tourists, agency employees, hotel employees, individuals in the tourism sector and individuals working in other sectors).

Key Words : Time management, re-creation, tourist guide

Page Number : 61

Supervisor : Asst. Prof. Gamze ERYILMAZ

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenim hayatım boyunca bana yol gösteren, her zaman yanımda olan, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, bu zor süreçte beni her zaman teselli eden, üzüntülerim ve sevinçlerimi paylaştığım, akademik bakımdan sahip olduğu her türlü bilgiyi benimle paylaşan, yeri geldiğinde bir dost, bir arkadaş olan, donanımlı kariyeriyle akademik hayatıma ışık tutan her geçen gün kendisinden yeni şeyler öğrendiğim sevgili danışmanım, Dr. Öğretim Üyesi Gamze ERYILMAZ'a çok teşekkür eder ve saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans öğrenim boyunca maddi ve manevi her türlü bana destek olan ve moral motivasyonumu her an yüksek tutmaya çalışan aileme; sevgili babam Feraç DİBOOĞLU'na, annem Nurcan DİBOOĞLU'na ve kardeşlerim; Yusuf, Ali Emir Can, Süleyman, Diyar Merve, Salhanur'a çok teşekkür eder, sevgi ve saygılarımı sunarım.

Eğitim ve öğretim hayatımın lisans ve lisansüstü döneminde akademik kariyer bakımından gelişmemi sağlayan, bana farklı bakış açıları katan, başarıya giden yolun anahtarını bana sunan ve değerli bilgilerini benimle paylaşan Cemil SÜSLÜ 'ye, Nihat DEMİRTAŞ'a, Hasan CİNNİOĞLU'na, Fatih ÖZDEMİR'e, Sait DOĞAN'a ve İskenderun Teknik Üniversitesi'nde yer alan tüm akademisyenlere ayrıca İSKENDERUN TEKNİK ÜNİVERSİTESİ'ne çok teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Lisans ve yüksek lisans öğrenim hayatımda tanıştığım ve akademik bakımdan bana bilgi katan yol gösteren sevgili arkadaşlarım; Ali GARİP'e, Okan OĞAN'a, Rümeyza AYDIN'a, Elif DEMİR'e ve Kübra PEKTAŞ'a çok teşekkür ederim.

Aynı zaman da veri toplama sürecinde desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen TUREB'e, değerli kurul üyelerine ve tüm rehberlere teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
TEŞEKKÜR.....	VI
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	IX
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	X
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	XI
1. GİRİŞ.....	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	3
2.1. Zaman Kavramı.....	3
2.1.1. Zamanın özellikleri.....	3
2.1.2. Zaman çeşitleri.....	4
2.2. Zaman Yönetimi.....	5
2.2.1. Zaman yönetiminin önemi ve özellikleri.....	6
2.2.2. Zaman yönetiminin boyutları.....	8
2.3. Rekreasyon Kavramı.....	10
2.3.1. Rekreasyon türleri.....	11
2.3.2. Rekreasyon ve turizm ilişkisi.....	11
2.4. Yenilenme.....	12
2.5. Turist Rehberi.....	13
2.5.1. Turist rehberinin özellikleri.....	14
2.5.2. Turist rehberleri çalışma koşulları ve şartları.....	14
2.6. Literatür Taraması.....	19

	Sayfa
3. METODOLOJİ.....	25
3.1. Araştırmanın Problem İfadesi.....	25
3.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı.....	25
3.3. Araştırmanın Önemi.....	26
3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	26
3.5. Araştırma Süreci ve Veri Toplama.....	27
3.6. Evren Örneklem.....	29
3.7. Ölçme Araçları.....	29
3.8. Araştırma Soruları.....	31
3.9. Araştırmanın Modeli ve Hipotez.....	31
4. ANALİZ VE BULGULAR.....	34
4.1. Birinci saha çalışması.....	34
4.2. İkinci Saha Çalışması.....	35
4.2.1. Verilere ilişkin sapan analizi ve çoklu normal dağılım testi.....	36
4.2.2. Betimleyici analizler.....	36
4.2.3. Güvenilirlik analizi.....	38
4.2.4. Açıklayıcı faktör analizi.....	39
4.2.5. Korelasyon analizi.....	41
4.2.6. Regresyon analizi.....	42
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	44
KAYNAKÇA.....	49
EKLER.....	58
EK-1. Anket formu.....	58
DİZİN.....	61

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Rehber taban ücretleri tablosu	16
Çizelge 2.2. TUREB'e bağlı rehber istatistikleri tablosu.....	17
Çizelge 3.1. Araştırma süreci.....	27
Çizelge 3.2. Ölçme araçları.....	30
Çizelge 3.3. Ölçek ifadeleri ve ifadelerin uyarıldığı çalışma.....	31
Çizelge 4.1. Verilerin analizinde izlenen aşamalar.....	34
Çizelge 4.2. Zaman yönetimi ve yenilenme ölçeklerine ait güvenilirlik analizi (n=100).....	34
Çizelge 4.3. Katılımcıların kişisel ve mesleki demografik özellikleri.....	35
Çizelge 4.4. Zaman yönetimi ve yenilenme ölçek maddelerine ilişkin ortalamalar.....	38
Çizelge 4.5. Zaman yönetimi ve yenilenme ölçeklerine ait güvenilirlik analizi (n=200).....	38
Çizelge 4.6. Zaman yönetimi ve yenilenme ölçeklerine ait faktör analizi.....	39
Çizelge 4.7. Zaman yönetimi ve yenilenme arasında korelasyon testi.....	41
Çizelge 4.8. Zaman yönetiminin, yenilenme ölçeği üzerindeki etkisini gösteren regresyon testi.....	42

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Zaman yönetiminin özellikleri.....	7
Şekil 2.2. TUREB'e bağlı odalar ve yetkili olduğu iller.....	18
Şekil 3.1. Araştırmanın grafiksel modeli.....	33

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış şekiller ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklamalar

α

Alfa

%

Yüzde

Kısaltmalar

Açıklamalar

WFTGA

World Federation Of Tourist Guide Associations

TDK

Türk Dil Kurumu

TUREB

Turist Rehberler Birliği

TÜRSAB

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği

ADRO

Adana Turist Rehberleri Odası

AFA

Açıklayıcı Faktör Analizi

ANRO

Ankara Turist Rehberler Odası

ATRO

Aydın Turist Rehberleri Odası

ARO

Antalya Turist Rehberler Odası

BURO

Bursa Turist Rehberleri Odası

ÇARO

Çanakkale Turist Rehberleri Odası

GARO

Gaziantep Turist Rehberleri Odası

İRO

İstanbul Turist Rehberler Odası

İZRO

İzmir Turist Rehberler Odası

MURO

Muğla Turist Rehberleri Odası

NERO

Nevşehir Turist Rehberler Odası

ŞURO

Şanlıurfa Turist Rehberleri Odası

TRO

Trabzon Turist Rehberleri Odası

1. GİRİŞ

Gelişen dünyada insanlar için zaman oldukça önemli bir etkiye sahiptir. İleriye dönük her adımda yapılması gereken tüm faaliyetler belirli bir plan dâhilinde yapıp hayata geçirilmektedir. Tüm bu organizasyon yapılırken insanlar kendilerine bir zaman çizelgesi oluşturmaktadır. Bu çizelge oluşturulurken yapılacak işlemler belirlenen tarihler aralığında hazırlanıp istenilen zaman diliminde hayata geçirilmektedir (Ardahan, 1998). İşletmeci, öğrenci, akademisyen, doktor, şirket sahibi ve birçok meslek sahibi olan ve kariyer anlamında kendini geliştiren tüm bireylerin zamanları çok kıymetlidir. Bu yönde bireyler zamanlarını en iyi şekilde yönetmek, az zamanda çoğu işi başarmak isteyebilmektedirler (Vatan ve Özsoy, 2002).

Zaman yönetimi, bireylerin iş hayatında, günlük hayatında ve boş anlarında dahi zamanını nasıl organize edip daha iyi yöneteceğine dair öğretici bir araç olup Danimarka'da ortaya çıkmış ve oradan dünyaya yayılmıştır (Güçlü, 2001). Kişinin kendi yaşamının kontrolünü sağlayıp çok az sürede birçok şeyi başarması ve planladığı gibi kendi istediği doğrultusunda ilerlemesi ise zaman yönetiminin en belirgin temel özelliklerindedir (Koch, 2011).

Yenilenme; kişinin sevdiği işlerle uğraşması, hayatına dair yeni deneyimlere yönelerek kendini sürekli geliştirmesi ve öğrenme sürecidir (Koçak ve Eryılmaz, 2018b). Turist rehberlerinin de meslekleri gereği bu sürecin bir üyesi olduğu ön görülmektedir. Turist rehberi, bir yerden başka bir yere tatil amacıyla gelen turistlere yol gösteren, onlara gezilerde eşlik eden ve turistik yerleri tanıtan bireydir (Zengin ve Atasoy, 2020). Bu açıdan bakıldığında turist rehberlerinin rolleri gereği sürekli fiziksel olarak aktif, yeni deneyimlere açık ve öğrenen/öğreten bir döngüde olduğu söylenebilir. Diğer taraftan rehberlerin, belirli zaman/saat dilimi aralığında turlarda turist/turistlere eşlik ettiği göz önüne alınırsa, genel itibarıyla bir zaman planlaması sürecinde yaşamlarını yürüttükleri düşünülebilir. Bu nedenle turist rehberlerinin işleri gereği, zamanlarını (özel ve iş yaşamı bakımından) etkili ve verimli bir şekilde kullanmak durumunda oldukları söylenebilir. Çünkü rehberler, iyi bir zaman yönetimi koşullarına sahip oldukları takdirde, planlama, organize etme ve denetleme gibi yönetim fonksiyonlarını kendi faaliyetlerine rahatlıkla uygulayabilirler (Kocabaş ve Erdem, 2003).

İlgili çıkarım ve açıklamalardan hareketle tezin temel amacı, zaman yönetiminin algılanan yenilenme üzerindeki etkisini belirlemektir. İlgili amacı karşılayabilmek için öncelikle turist rehberlerinin zaman yönetimi algıları ile yenilenme düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Sonrasında ise zaman yönetimi ile algılanan yenilenme arasındaki ilişkinin test edilmesi planlanmıştır. Bu bağlamda değişkenler arasında ilişki söz konusu olduğunda, zaman yönetiminin algılanan yenilenme üzerindeki etkisi test edilmek istenmiştir.

Tez çalışmasının bu bölümünde konuya genel bir bakış açısı sunulmuş, ikinci bölümde değişkenler açıklanmış ve ilgili çalışmalarla ele alınarak literatür taraması yapılmıştır. Üçüncü bölümde ise tez çalışmasının temel amacı, problemi vurgulanmış, araştırmanın hangi yöntem çerçevesinde hazırlandığı yer almış ve konu yönünde model ve hipotez oluşturulmuş öte yandan belirlenen örneklem grubuna anket uygulanarak saha çalışmaları oluşturulmuştur. Dördüncü bölümde ise saha çalışmaları sonucunda oluşan veriler analiz edilerek belirli yargılara varılmış ve beşinci bölümde ise araştırma kapsamında sonuç yer alarak öneri sunulmuştur.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırma değişkenleri kavramsal olarak dikkate alınmış ve detaylandırılmıştır. Her bir kavram kendi başlıkları altında tanımlanarak takip eden kısımda sunulmuştur.

2. 1. Zaman Kavramı

Hayatımızı fiziksel etmenler yardımıyla sürdürürken soyut kavramların alt etmeni “zaman” önemli bir role sahiptir. Bir gün 24 saat, 1440 dakika ve 86.400 saniyedir. Bu rakam ay ve yıl olarak hesaplandığında ciddi bir paya denk gelmektedir. Olaylar ve eylemler yaşantımızın tam da bu noktasında meydana gelmektedir. Saniyeler, saatler, günler, aylar ve yılların oluşumu zaman kavramıyla bütünleşmektedir. Zamanı net olarak açıklayan herhangi bir yargıya rastlanılamamıştır ancak bazı araştırmacı ve akademik bireyler zamanı farklı bakış açılarıyla ele almış ve tanımlamışlardır. Geçmişte olan eylemlerin günümüzde olan eylemlerle paralelleştirdiğimizde düşüncelerimizle oluşan doğuşu ve son buluşu bilinmeyen çoğul bir olgudur (Kıngır, 2007). Zaman kişilere göre değişebilen farklı yargılarla açıklanmaktadır. Bu bakımdan kişiden kişiye değişen göreceli bir kavramdır. Bayramlı (2017), zamanı “insanın herhangi bir doku ve duyu organlarıyla tutamadığı, göremediği, hissedemediği, tatmadığı bir gerçek” olarak tanımlanmaktadır. Bu yargıdan hareketle hayatımızın başlangıcı, bitişi, varoluşu, eylemlerimiz, yaptıklarımız, kısaca hayatımızda gelişen olaylar silsilesi “zaman” kavramıyla örtüşmektedir. İnsanoğlunun her anını yansıtan gerçek bir olgu ve soyut bir nesnelliktir. Türk Dil Kurumu’na (TDK) göre zaman; bir uğraşın, oluşumun, içinden geçtiği, geçmekte ve geçeceği vakit veya süre şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2022).

2. 1. 1. Zamanın özellikleri

Zaman bireyler ve toplumlar açısından önemli bir kavramdır. Her kavramda olduğu gibi zaman kavramında da farklı özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler şu şekildedir;

“

- *Zaman kişiseldir, ne borç olarak verilir, ne de borç olarak istenebilir.*
- *Zaman sürekli tükenen bir kaynaktır. Biriktirilemez, satılamaz, kiraya verilemez ya da ertesi gün kullanılmak üzere depolanamaz.*
- *Zaman mutlaka harcanır ve harcandıkça azalır.*

- *Zaman, arzı taleple artmayan, yerine ikame yapılamayan bir kaynaktır.*
- *Zaman diğer kaynaklardan daha değerlidir ve sonsuza kadar da öyle olacaktır.*
- *Zaman sınırlı bir kaynaktır. Her şeyi az ya da çok bulmak mümkündür. Ancak zaman herkes için eşit olarak mevcuttur, arttırılmaz.*
- *Günü durdurmak mümkün değildir, ama kaybetmek mümkündür (Özer, 2012).”*

2. 1. 2. Zaman çeşitleri

Zaman soyut bir kavram olmakla birlikte eşsiz yapısıyla insanoğlu için muazzam bir kaynaktır (Lakein, 1973). İnsanoğlu varoluşundan bu yana bu kaynağı en iyi şekilde değerlendirmenin yolunu aramıştır. Gürbüz ve Aydın (2012), insan hayatındaki bu vaktin farklı alanlara göre dağılımını şu şekilde ele almaktadır;

- 1- Zorunlu gereksinimler için ayrılan zaman (yeme-içme, giyinme, barınma, uyuma ve benzeri kişisel ihtiyaçlar için kullanılan zamandır).
- 2- Bireyin geçinebilmesi için iş hayatına ayırdığı zaman (çalışma hayatı, etkinlik, eğitim, seminer ve benzeri iş, eğitim aynı zaman da kariyer için ayrılan zamandır).
- 3- Boş zaman faaliyetleri için ayrılan zaman (insanın kendini geliştirmesi için ayrılan zaman (insanın kendini geliştirmesi için katıldığı etkinliklerin hepsi, eğlence, dinlenme, tatil, spor ve hobilerine ayırdığı zamandır).

Bu doğrultuda kullanım amacına göre zaman ve çalışma dışı (serbest zaman) olarak iki farklı şekilde irdelenebilmektedir (Yıldız,2014). Zorunlu davranışlar da kullanılan zaman dilimi; belirli bir çaba sonucunda kazanç elde etmek için harcanan süre veya vakittir. Serbest zaman ise bireyin ruhunu tatmin etmeye, zevki ve bireysel ilgisi için yaptığı etkinlikleri kapsamaktadır (Tezcan, 1994). Serbest zaman bireyin kendini yenilemeye yönelik yaptığı faaliyetler çerçevesinde gelişmektedir. Bilimsel yaklaşımlar ele alındığında araştırmacılar, serbest zaman ve boş zaman arasında farklılık tespit edilmiş ve ikisinin karıştırılmaması gerektiğini vurgulamışlardır. Serbest zaman belirli bir yönlendirme yapmaksızın oluşurken boş zamanda mutlaka bir yönlendirme ihtiyacı oluşmaktadır (Karaküçük, 2008). Serbest zaman, kişinin bir zorunluluk veya baskı olmaksızın, eğlence ve dinlenme amacı taşıyan etkinlikleri yaptığı bir zaman dilimi olarak ele alınmaktadır (Tezcan, 1994).

2. 2. Zaman Yönetimi

Soyut kavramlardan biri olan zaman, elle tutulamayan, gelip geçici, stoklanıp daha sonra kullanılabilir bir nesne olmayan, sonsuz eksenin etrafında oluşan nesnelere boyutuyla ölçülemeyen, hep var olan ancak görülmeyen, duyulmayan bir olgudur (Yüksel, 2016). Ünlü yazarlardan biri olan Thomas Mann şu sözlerle; ‘‘ Zaman akli, olgunluğu ve hizmeti artırmak için bize verilmiş en değerli sermayedir’’ zamanın önemini vurgulamaktadır (Sari, 2018). Etrafımızdaki insanlar, nesnelere, canlılar, hayatımızın içinde var olanlar, zamanımızın birer parçasıdır. Zamanı kıymetli kılan şey, içeriğinde yaşanan olaylar zinciridir. İnsanın varlıklı olması, zengin olması, birçok nesneye, canlıya, vb. sahip olması zamanı satın alabileceği anlamına gelmez. Çünkü zaman satılamaz veya satın alınamaz. Günümüzde yaptığımız alışverişler gibi herhangi bir ücret karşılığında elde edilemez ancak buna rağmen insanın stoklayıp, biriktiremeyeceği en pahalı kaynaktır (İşcan, 2008).

Yönetim bir kurum, teşkilat, örgüt veya faaliyetin, hedeflerine ulaşabilmesi için gerekli varlık veya hizmetleri yaratabilmek amacıyla mali, fiziksel, bilgi kaynakları ve insan kavramlarını tek bir bağlamda toplayan bir süreçten oluşmaktadır (Pringle, Jennings ve Longenecker, 1988). Profesyonel yönetim, zamanın etkili ve olumlu yönde planlanmasıyla başlar. Planlama; gelecek zamanda yapılması gereken iş, görev ve meslekleri düzenli bir şekilde belirlemektir (Yılmaz ve Aslan, 2002). Etkin bir planlama oluşturulurken daima 5N? 1K? (5N; "Ne?", "Nerede?", "Ne Zaman?", "Nasıl?" ve "Niçin?", 1K; "Kim?") sorusuna yer verilir. Bu soruların cevaplarında bir yetersizlik olduğu gözlemlenirse planlamadaki yanlış tespit edilir doğrusu neyse bulunur ve eklenir. İyi bir planlama daima başarıya yol açar (Adair ve Allen, 1999).

İş hayatında zaman yönetimi ciddi boyutta öneme sahiptir (Simon, 1977). Çünkü zaman yönetiminin doğru yönde planlanması, organize edilip yürütülmesi, işverene büyüme, gelişme, markayı yayma gibi unsurlar sağlarken çalışanı da kariyer anlamında tatmin edebilir. Bir marka çatısı altında çalışmak iş görene yüksek getiri sağlayabilir ve bu doğrultuda zamanını en iyi şekilde yönetebilir, aniden oluşabilecek bir iş karşısında hazırlıklı olabilir ve zaman planlamasına sadık kalarak iş ortamına uyum sağlayabilir.

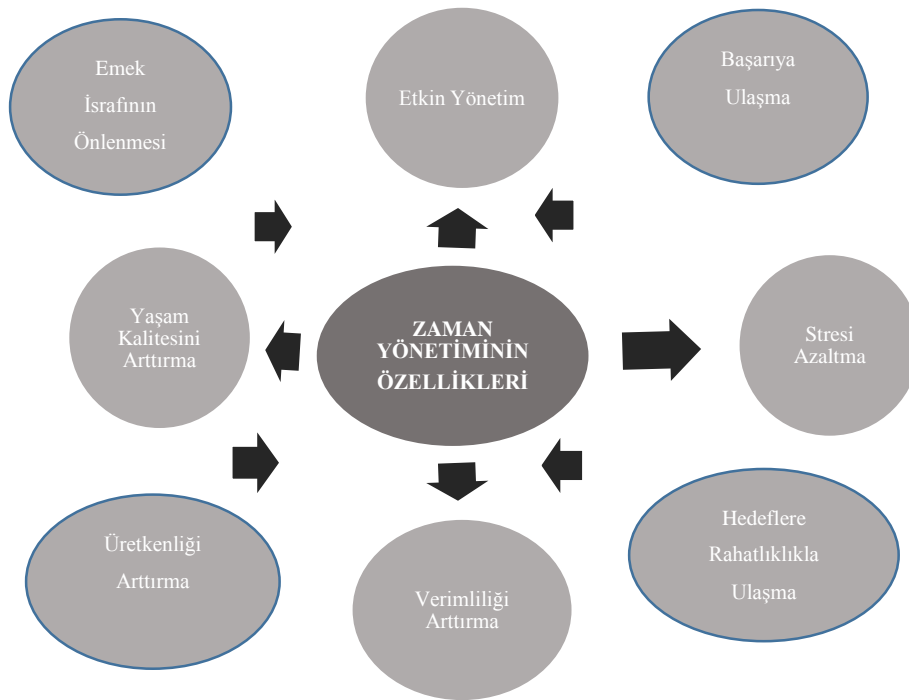
Literatür incelendiğinde yapılan çalışmaların çoğunun sonucunda zaman yönetiminin hayatı kolaylaştırdığı ve kişinin gelişimine etki ettiği gözlemlenmektedir. Lakein (1973)'e göre zaman yönetimi, hedeflenen amaçlara ulaşmak için gereken tüm materyalleri etkili bir yöntem ve planlamayla işlenmesi olarak tanımlamıştır. Ölçer (1999)'e göre zaman yönetimi, belirlenen hedeflere ulaşabilmek için sınırlı saatler diliminde amaçlanan eylemlere yönelik yapılacak tüm planların zamanında ve en uygun biçimde oluşturulmasını kapsamaktadır. Çizilen hedefte her gün uygulanan düzenli bir plan biçimi olmakla birlikte faydacı bir kavramdır. Kocabaş ve Erdem (2003) meslek sahibi insanların hayatlarında daha üstün kazanımlar sağlamaları için zamanlarını iyi yönetmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Zaman yönetimi; yaşamımızda ortaya çıkan birtakım gelişmeleri planlı ve düzenli bir şekilde yönetebilmek için var olan bir etmenddir (Karadağ, 2013). Kibar (2014)'a göre zaman yönetimi; kişilerin her türlü yönde gerçekleştirdiği etkinliklerin verimli bir şekilde planlıca yürütülmesidir. Şen (2014)'e göre; çoğu işi kısa sürede yanlış şekilde değil doğru şekilde yapmak ve zaman dilimini verimli bir biçimde kullanmak zaman yönetiminin en önemli unsurudur. Zaman yönetimi, bireyin başarıyı yakalamak için yürüttüğü faaliyetleri ve hayatındaki bir dizi planı kişinin kendisine göre makul biçimde uygun vakitlerde uygulamasıyla oluşmaktadır (Gürbüz ve Aydın, 2012). Çoğu kişinin başarıya ulaşmasında zamanı verimli ve etkin kullanmasıyla ilgisinin olduğu saptanmıştır (Erdul, 2005). Akgemci, Çelik, Aydoğan ve Akatay (2003), gelişmede etkili olan sürecin sekiz maddeyle yürütüldüğünü öne sürmüştür. Bu maddeler şu şekilde sıralanmaktadır;

<i>1-Zaman kullanım analizi (zaman cetveli)</i>	<i>5- Program hedeflerini uygulama planına aktarma</i>
<i>2-Zaman problemlerini tanımlama</i>	<i>6-Günlük programlar ve rehberler hazırlama</i>
<i>3- Kendini tanımlama</i>	<i>7-Zaman yönetimi tekniklerini geliştirme</i>
<i>4- Amaç ve öncelikleri belirleme</i>	<i>8- Sürecin izlenmesi ve yeniden analiz.</i>

2. 2. 1. Zaman yönetiminin önemi ve özellikleri

İnsanlar faaliyet alanlarında dağınık, karma bir yapıdan ziyade düzenli ve sistematik biçimde ilerlemek ister. Bu biçim planlı yönetim şeklini gerektirir. Belirlenen gaye de kişiler temel amacını elde etmek için eylemlerine göre zamanını bölümleyerek ve her vakti kıymetli kılmak için esaslı bir yönetime girişir. Esasında birey hedefine ulaşmak

için ciddi bir kişiliğe bürünebilir. Örgütlerin başarıya ulaşmalarındaki en önemli yapının kaynaklarını verimli kullanmasıyla etkili olduğu tespit edilmiştir (Karaođlan, 2006). Bu kaynakların başında sınırsız olan zaman kavramı dikkat çekmektedir. Cüceloğlu (1997), yaşamın çok kıymetli olduğunu, her anın değerini ve bunun tasarrufunun mümkün olmadığını belirtmiş, eşsiz zamanın etkili tarzda yönetilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Zamanın iyi yönetilmesi kişiye ve işletmeye yarar sağlar. Hedeflenen amaç yönünde aktif biçimde planlama yürütülürse belirlenen faaliyette yükselme kaçınılmaz olur. Birey zamanını iyi yönetebildiği takdirde kendi yaşamına, kişisel gelişimine, kariyerine aynı zamanda bulunduğu işletmeye, müesseseye ve kuruma katkı sağlar (Edwards, Bell, Arthur ve Decuir, 2008). Organize edilen planlamanın düzenli yürürlüğüyle yeni fırsatlar da elde edilebilir. Tutar (2007) zaman yönetiminde kişinin kendisini tanımasını gerektiğini belirtmiştir. Ökdem (2019)'e göre ise ciddi bir disiplin gerektirmekte ve kişinin özel hayatını etkilemektedir. Akıllıca kullanılan zaman profesyonelliği gerektirir. Lankein (1973) huzursuz edici ve ertelenen işlerin ortadan kaldırılmasında zaman yönetiminin etkisi olduğunu söylemiş, Alay ve Koçak (2003) gidilen yolda hedefe rahatlıkla ulaşılabilirdiğini vurgulamıştır. Bu bakımdan da ayrıca önemli bir paradigmaya sahiptir. Hayatımızın her alanına etki eden zaman yönetiminin özellikleri Şekil 2.1'de yer almaktadır.

Şekil 2.1. Zaman yönetiminin özellikleri, Phillips (1988); Mackenzie (1989); Weese (1985).

2. 2. 2. Zaman yönetiminin boyutları

Gelişen dünyada günümüzün sürekli değişime uğraması, gündemin yenilikçi olması, alınan kararlara adapte olabilme, uyum sağlayabilme, kendi programına ayak uydurarak yeni etmenlerin kolayca yürütülmesinde zaman yönetiminin katkısının olduğu gözlemlenmiştir. Bu alandaki kaynaklar oldukça geniştir. Bu alanda birçok çalışma yapılmış ve zaman yönetimi her haliyle incelenmiştir. Yapılan incelemeler, araştırmalar, anketler, testler, ölçekler, sonucunda zaman yönetiminin üç alt boyutu oluşmuş ve bu boyutlar üzerinde durularak bilimsel kazanımlar sağlanmış, yeni çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu boyutlar; zaman planlaması, zaman tutumu ve zaman harcattırıcılar olarak literatürde yer almaktadır.

Zaman Planlaması(Kısa ve Uzun Vadeli Planlama)

Zaman yönetiminin en önemli bileşenlerinden biri de zaman planlamasıdır (Akyüz, Ünal, Mete ve Doger, 2015). Planlama, üst düzey yönetim biriminin ilk eylem alanıdır. Kontrol mekanizmasının yürütülebilmesi için planlamanın esaslı olması ve uyulması gerekmektedir. Planlamanın etkin olması için hedef belirleme yapılacak işleri sıralama, varılan sonuçları değerlendirme ve kabul edilirliliğini test etme, kişi için önemli olan maddelerin ilk sırada yer alması, teknolojik ağların kullanımında süreye dikkat etmek ve süreci iyi değerlendirmek, zaman tuzaklarına aldanmama vb. hususlar göz önünde bulundurulmalıdır (Scott, 1993). Planlama hazırlanırken kişinin kendisine göre kısa ve uzun vadeli olarak da hazırlanabilmektedir. Kısa vadeli planlar genelde kişinin gün içerisinde yapacağı işleri temin ederken uzun vadeli planlar gelecekteki hedeflere yönelik hazırlanmaktadır. Örneğin, birey yazın yapılacak bir sınav için önden bir çalışma çizelgesi hazırlarken bunu sınav anına dek her gün uygulayabilir ancak yakın bir zamanda yapılacak bir sunum için kısa zamanlı bir plan oluşturur ve buna göre hareket eder. İyi teknik yöntemiyle, doğru planlama başarıya tez vakitte ulaştırabilir, hedeflenen kariyere erişim sağlanabilir.

Zaman Tutumları

Birey kendini geliştirmek için çabaladığı süre zarfında kendisinin isteği dışında gelişen olumsuz davranışlardan kaçınmalıdır. Bu davranışların kendine etki etmesine izin vermemelidir. Zira bu davranışlar karşısında tepkisel her tavrın yaklaşımı kişiyi kötü yönde etkileyebilir ve birey yapılacak faaliyetlerden geri planda kalabilir. Bu olaylar karşısında birey soğukkanlı bir tutum sergileyebilmelidir. Tutum davranış sonucu oluşmaktadır. Zaman tutumu kişinin etrafında olup biteni gözlemleyerek tepki vermesi sonucu oluşmaktadır (Akgül ve Gürbüz, 2011). Kişinin kendi zamanı için yaptığı planlama karşısında sergilediği tavır ve davranışlardır. Bireyler bu yönde zamanını yapıcı olarak kullanmaktadır. Zaman tutumu; kişinin iş esnasında kendini yetersiz hissettiği alanlarda kendini geliştirmesinde, karar verme anını hemen gerçekleştirmesinde, kendisine mani olan işleri saptamasında ve bunları gidermesinde faydalı bir faktördür. Zamanın etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayan zaman tutumu ZYE (Zaman yönetimi envanteri)'nin alt boyutunda da yer almaktadır.

Zaman Harcattırıcılar

Zaman yönetiminde hedeflenen temel gaye şuursuzca harcanan zamanın nedenlerini ortaya çıkarmaktır (Ökdem, 2019). Tasarısızlık, hızlılık, tereddütte kalma fiillere karşı itimatsızlık vb. unsurlar zamanı verimli kılmaya engel etmenlerdir (Gözel, 2009). Zaman harcattırıcılar literatürde zaman tuzakları olarak da yer almaktadır. Harcanan zamana etki eden öğelerden bazıları kişinin kendisinden kaynaklanırken bazıları da kişinin çevresinden etkilenmesi sonucu oluşur. Bunlar şöyle sıralanabilir;

Telefon ve iletişim araçlarının kullanımı, dağınık masa düzeni ve düzensizlik, hayır diyememek, kararsızlık ve erteleme, iletişim eksikliği, planların var olmadığı kriz zamanları, hızlıca bir işe girişip işin ne kadar zaman alabileceğini kestirememiş olmak, amaçların, önceliklerin ve bunların bitiş tarihlerinin belirli olmaması, açık bir sorumluluk ve otorite hattının belirlenmemiş olması, yetersiz, yanlış ya da ertelenmiş bilgi akışı, devredilmesi gereken işleri devretmemek, yorgunluk, habersiz ziyaretçiler, programlanmış ve programlanmamış görüşmelerdir (Mackenzie, 1989, Deb, 2001, Ellet, 2005).

2. 3. Rekreasyon Kavramı

Çalışanların iş hayatında yaşadığı yorgunluk, öğrencilerin sınav stresi, bireyin karşılaştığı sosyolojik baskılar, çevre etmenleri, maddi ve manevi kayıplar, gibi insanı yıpratıcı unsurlar insanın bitkin düşmesine ve kötü hissetmesine neden olmaktadır (Hacıoğlu, Gökdeniz ve Dinç, 2003). Bu etmenler sonucu birey, kendini ve ruhunu iyileştirme, öğrenme, gelişme, mutlu olma ihtiyacı duymaktadır. Bu gereksinimlerin giderilebilmesi rekreasyon aktiviteleri ile sağlanabilmektedir. Latince “recreatio” yeniden yaratılma anlamı taşıyan rekreasyon bireyin boş zamanlarda yaptığı etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Orel ve Yavuz, 2003). Rekreasyon kavramı Türk Dil Kurumu tarafından “*insanların boş zamanlarında, eğlence ve spor amacı ile gönüllü olarak katıldıkları etkinlikler ve bir bölgeyi insanların eğlenme, dinlenme amacıyla kullanabilecekleri bir duruma getirme*” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Rossman ve Schlatter (2008)’e göre rekreasyon, çoğunlukla boş zamanda yapılan genel aktiviteleri kapsamaktadır.

Bireylerin zorunlu zaman diliminde yaptığı işler, daima meşgul olduğu uğraşlar, kişide sinir stres, yorgunluk, halsizlik yaratmakla birlikte psikolojisine etki etmektedir. Kişi bu yönde iyileşme, yenilenme, arınma, olumsuzlukları minimuma indirme ihtiyacı duymaktadır. Bu yönde birey katıldığı etkinliklerle kendini motive edebilmektedir. Bu etkinlikler ise rekreasyon olarak adlandırılmaktadır. Rekreasyon boş zaman kavramıyla oluşum sağlamaktadır (Koçak ve Eryılmaz, 2018a).

Sanayileşme sonrası yaşanan gelişmeler rekreasyonun artmasını sağlamış, bireyin esasında modern zaman diliminde daha uygar, mutlu olma eğilimleri onları bazı etkinliklere yönlendirmiştir. Bireyin mutlu olma yönünde gerçekleştirdiği etkinlikler rekreasyonu kapsamaktadır (Yetim, 2011). Romney (1945)’e göre duygusal bir tutum olarak tanımlanan rekreasyon Gunn ve Var (1994)’e göre insan hayatına anlam katmaktadır. Rekreasyon kavramının literatürü oldukça geniştir fakat tanımlardan hareketle mekan ayırt etmeksizin insanın katıldığı aktivite ve etkinlikleri kapsamaktadır.

2. 3. 1. Rekreasyon türleri

Rekreasyon, bireylerin yaptığı aktiviteler sonucunda meydana gelmektedir. Kişilerin boş zamanlarında “*gönüllülük esasına bağlı*” katılım sağladığı tüm aktiviteler rekreasyon faaliyetleri ile ilişkilendirilebilmektedir (Kalaba, 2021). Kişilerin katılım amaçlarına göre gerçekleştirdiği farklı rekreasyon çeşitleri bulunmaktadır. Karaküçük (1999), rekreasyon çeşitlerini üç farklı şekilde sınıflandırmaktadır. Bunlar;

- 1- Amaçlarına göre rekreasyon (dinlenme, kültürel, toplumsal, sportif, turizm, sanatsal amaçlı yapılan rekreasyon etkinlikleri),
- 2- Çeşitli kriterlere göre rekreasyon (yaş, etkinliklere katılan birey sayısı, zaman, kullanılan mekan ve sosyolojik içeriğe göre yapılan rekreasyon etkinlikleri),
- 3- Özel işlevler dikkate alınarak belirli durum ve durgunluk hallerine göre rekreasyon (ticari, sosyal, uluslararası, estetik, fiziksel, orman rekreasyonunu kapsayan etkinlik ve aktiviteler) şeklinde sıralanmaktadır (Bulut, 2021).

Hazar (2003), fonksiyonel olarak rekreasyonu, “ticari rekreasyon”, “estetik rekreasyon”, “sosyal rekreasyon”, “sağlık rekreasyonu”, “fiziksel rekreasyon”, “sanatsal rekreasyon”, “kültürel rekreasyon”, ve “turistik rekreasyon” olarak sekiz farklı şekilde sıralamaktadır. Çalışma saatleri dışında dinlenebilme, tatil yapabilmeye, eğlenilebilme, bireyin gürültüden uzak kalıp rahatsız edilmeden vakit geçireceği tüm faaliyetler rekreasyon kavramı çerçevesinde gelişmektedir.

2. 3. 2. Rekreasyon ve turizm ilişkisi

İnsanların çalışma hayatı, yaşadığı stres ve baskılar onları dinlenmeye, rahatlamaya yarayacak etkinliklere itebilmektedir. Yoğun bir iş hayatında kişi, mental olarak çöküntüye uğrayabilmekte, stresli bir eğitim hayatında ise kendini kendini baskı altında hissedebilmekte, gündelik hayatta ise sosyal ve ekonomik sorunlar karşısında üzüntü yaşamakta, özel hayatında yaşadığı olumsuzluklar vb. kritikler bireyi yıpratmakta ve mutsuzluğa sürüklemektedir. Kişi bu etmenlerden kaçmak isterken bir yandan da huzur bulmak ve duygularını en iyi şekilde tatmin etmek istemektedir. Bu yönde yaptığı tüm etkinlikler, eylemler, edindiği hisler ve duygular turizm, rekreasyon ve yenilenme çerçevesinde oluşmaktadır. Turizm; bireyin en az birgün süreyle devamlı olduğu yerden başka bir yere tatil, iş, sağlık vb. seyahat etmesi, konaklaması ve bunun çerçevesinde

oluşan sosyal ve ekonomik boyutu içermektedir (Usta, 2009; Can, 2015; Öztürk, 2018; İskender, 2019).

Koçak ve Eryılmaz (2018a), inceledikleri literatür sonucunda vardıkları sonuca göre, rekreasyon ve turizm kavramlarının; kişilerin boş zaman çerçevesinde kendi istekleriyle, (gönüllü) katıldığı, eğlenme arzusu, dinlenme, rahatlama, huzur bulma, mutlu ve enerjik hissetme amacıyla yaptığı aktivite, etkinlik vb. faaliyetleri içerdiğini saptamışlardır. Bu yargıdan hareketle rekreasyon ve turizmin “birbiriyle ilişkili (bağlantılı), birinin diğerine oluşumuna etki ettiği, bireyin temelde mutlu olma, dinlenme ihtiyacını giderme amacı taşıyan” kavramlar olduğu söylenebilir.

Teknolojik alanda yaşanan gelişmeler turizmi de etkilemiş ve turizmde meydana gelen değişimler, yeni oluşumlar vb. etkenler rekreasyona pozitif yönde yansımıştır (Büyükşalvarcı, Balı ve Ay, 2018). Rekreasyon ve turizm hareketlerinin gerçekleştirilmesi belirli boş zamana bağlıdır. Bu yönde ortaya, boş zaman, turizm, rekreasyon ve yenilenmenin birbirine bağlı, birbiriyle ilişkili ve birbirini oluşturan kavramlar olduğu yargısı ön plana çıkmaktadır. Bu doğrultuda bu dört değişkenin oluşumu esnasında birbirine bağlılığı gözlemlenirken, onları birbirinden bağımsız kılan (ayıran) evrensel olayların; nerede, ne zaman, nasıl ve neden uyguladıklarıyla ifade edilebilmektedir (Hall ve Page, 2014). Turizm ve rekreasyon arasındaki temel fark ise mekân farklılığıdır. Rekreasyon; evde, işte, okulda ve her alanda yapılırken, turizm; bireyin sürekli bulunan yer dışında bir başka yere seyahat etmesiyle (yer değiştirme zorunluluğu) gerçekleşmektedir. Turizmde mekânın tüketilmesi ve sürekli değişimi esastır.

2. 4. Yenilenme

Mieczkowski (1990) boş zaman kavramını; “bireyin tatmin edici deneyimler sonucunda yaşadığı zaman aralığı, bireye mutluluk veren, güzel hisler uyandıran, huzur veren, herhangi bir zorlama olmaksızın yaşadığı vakit” olarak tanımlamaktadır. Boş zaman dilimi doğrultusunda bireyin yaptığı faaliyetler sonucunda rekreasyon kavramı doğmaktadır (Hacıoğlu, Gökdeniz ve Dinç, 2015). Rekreasyon; insanın çalışma hayatı dışında para kazanım güdüsü olmaksızın tamamen eğlenmek ve huzur bulmak için yaptığı faaliyetler etkinlik deneyim vb. değişkenlerdir (Clare, 2002). Birey bu tarz etkinlikler sonucunda kaliteli bir yaşam sürmekte ve yenilenmektedir (Özdemir, Güçer ve Karaküçük,

2016). Rekreyasyon kavramı, insanın huzur bulduğu faaliyetler bütünü olarak ele alınırken yenilenme kavramı bu faaliyetler aracılığıyla oluşmaktadır (Kalaba, 2021). Yenilenme; rekreyasyon kavramlarının sonucunda meydana gelen bir olgu olarak Yıldız (2014) tarafından literatüre kazandırılmış ve aynı zamanda Koçak ve Eryılmaz (2018a) tarafın da ölçek geliştirilmiştir. Yenilenme (re-creation) insanların eğlenirken bir yandan da arındığı, huzur bulduğu ve öğrendiği yeni bilgilerle kendisinden olumlu değişim ve pozitif deneyim oluşturduğu bir kavram olarak tanımlanabilir. Yenilenme, etkinliklerin boyutuyla değil, bireylerin etkinliklere katılımı sonucu kendilerinde olduğu kişisel algılamalarıyla ele alınmaktadır (Koçak ve Eryılmaz, 2018b). Bir diğer ifadeyle; rekreyasyon etkinliklerinin temel bir çıktısı olarak nitelendirilebilmektedir (Kırmızıer, 2018).

2. 5. Turist Rehberi

İş ve yaşam stresinden olumsuz etkilenen insanlar tatil yapma ihtiyacı duyar. Bu doğrultuda insanlar buldukları yerden farklı bir yere 24 saatten daha fazla kalma kaidesiyle, gezme, dinlenme, yeme, içme vb. amaçlar ile seyahat eder ise turist olarak adlandırılır. Bu seyahat yurt içi veya yurt dışı gerçekleştirilebilir. Turistler seyahatleri esnasında bulunduğu yerin tarihini, kültürünü, geleneklerini, göreneklerini, turistik yerlerini merak eder ve bu merakını gidermeye yönelik gezmek ve öğrenmek ister. Turistler bu doğrultuda gezdikleri yeri bilmedikleri ve konuşulan dilin onlara nazaran farklı olması nedeniyle bireyler turist rehberine ihtiyaç duyar. Turist rehberi, turistin tatil yerindeki ilk gününden son gününe kadar yanında olan kişidir. Turistin tatil planlamasından, katıldığı turlardan, bulunduğu otelden, yer aldığı etkinliklerden kısaca turistin bizzat kendisinden sorumlu kişidir (Polat, 2001). Turist rehberliği tanımını; kişinin kendi dili veya bildiği yabancı dil ile bulunduğu yeri, bölgeyi, ülkeyi iyi tanıtabilme, bilgiyi temel ve sağlam adımlarla aktarabilme, turistle olumlu ilişkiler kurabilme, tarihi, coğrafi ve kültürel anlamda edindiği tüm bilgileri turiste en etkin haliyle anlatabilme, müşterilerin tatil planlamasını oluşturup paket tur hazırlayabilme ve müşteriye sunabilme, sabırlı, özgüvenli, saygılı ve nazik olabilme ve buna benzer unsurlar kapsamaktadır (Ap ve Yong, 2001). WFTGA(World Federation Of Tourist Guide İssociations), turist rehberi kavramını şu şekilde tanımlamaktadır; ‘‘Turistlerin istediği dilde onlara eşlik eden, bir bölgenin kültürel yapısını, doğasını, turistik yerlerini tanımlayan, tanıtan ve ilgili alanda yetkin özelliklere sahip kişilerdir.’’ Bir başka tanıma göre turist rehberi, turist açısından

bulunduğu yeri, bölgeyi temsil etmektedir (Tetik, 2006). Turist rehberi turistin en çok etkileşim halinde olduğu kişidir (Seraphin, 2013).

2. 5. 1. Turist rehberinin özellikleri

Turist rehberinin kendi konuştuğu dil haricinde bir veya birden çok dil bilmesi çok yararlıdır. Çünkü gezdireceği kabile her zaman yerli turist olmayabilir ve genel anlamda rehberin anlattığı her şeyi anlamak, bilmek isterler. Bununla birlikte profesyonel turist rehberinin, güler yüzlü, saygılı olması, akıcı konuşabilmesi, sorulan sorulara açık bir şekilde cevap vermesi, işini özümsemesi ve turistleri gezdirdiği turistik yerlere hâkim olması çok önemlidir (Bayram, 2017). Turistlere akıcı bir anlatımla içinde bulunduğu konunun gerek tarihsel gerek kültürel anlamdaki her bilgiyi net bir şekilde aktarabilmeli, turistin merak, bilme ve öğrenme arzusunu tatmin etmelidir. Bunun karşılığını alabilen turist zamanla turist rehberine yakınlık duymakta, duygusal bağlılığı oluşmakta ve güveni artmaktadır. Bazen turistler bu eğilimde turist rehberlerinin emeklerine istinaden onları memnun etmekte ve bahşış vermektedir (Güzel, 2014). Böylece turist rehberi aslında bir yandan mesleğini yaparken bir yandan da kendini geliştirmekte, yeni insanlar tanımakta, dünyanın farklı kültürleriyle bir araya gelmekte, günden güne sosyal alandaki çemberini genişletmekte ve iyi kazançlar sağlayabilmektedir. Bu durum mesleğin popülerliğini arttırmaktadır. Aynı zamanda turizm açısından irdelendiğinde, turistin tekrar ziyaretine istinaden olumlu gelişmeler olmakla birlikte, ülkeye ekonomik anlamda oldukça iyi katkı sağlamaktadır (Randall ve Rollins, 2009). Mesleğin temel özelliklerine bakıldığında; ‘‘sezonluk bir iş olması, gelecekte herhangi bir güvence temin etmemesi ya da etse dahi bunun çok geç gerçekleştiği, dışsal etmenler dahilinde yapıldığı, fiziki bir güç gerektirdiği, iyi bir donanım gerektirdiği, sürekliliği sağlayabilmek için yenileme’’ gibi birçok sorun teşkil etmektedir (Ahipaşaoğlu, 1997). Turist rehberliğinin özellikleri incelendiğinde turizm sektörü için önemli bir konuma sahip olduğu ve turizmle benzer bir sektör olduğu söylenebilir.

2. 5. 2. Turist rehberleri çalışma koşulları ve şartları

22.06.2012 yılında resmi gazetede yayımlanmış olan 6326 sayılı –Turist Rehberliği Meslek Kanunu- kapsamında TUREB (Turist Rehberler Birliği) kurulmuştur. 2013 yılında ise birlik merkezi, yetkililer tarafından Ankara ili olarak belirlenmiştir. İlerleyen zamanlar

takibinde Meslek Kanununun birkaç bölümü iptal edilmiş, kurul delegeleri, oda başkanları, birlik yöneticilerinin fikir ve görüşleri yönünde 26.12.2014 tarihinde 29217 sayılı –Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği- hukuksal yapıda hazırlanmış, resmi gazetede yayımlandıktan sonra yürürlüğe girmiştir. Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği; mesleği etkin kılmak, hukuksal yapıdan güçlendirmek, rehberlerin uygun koşullar altında çalışmalarını sağlamak, ülkenin turizm politikaları açısından doğru şekilde tanıtılması ve kaçak yollarla illegal biçimde yapılan rehberlik eylemlerine son vermek amacıyla kurulmuştur (TUREB, 2021). TUREB, Türkiye’de bulunan toplam 13 rehber odasının kamu kuruluşlarınca en üssüdür. Türkiye’de bulunan rehber odaları ve odalara bağlı tüm profesyonel turist rehberleri TUREB çatısı altında birleşmektedir. TUREB’in verilerine göre Türkiye’de toplamda 11352 turist rehberi bulunmaktadır (TUREB,2021). Bunlar ülkesel, bölgesel, eylemli, eylemsiz şekilde faaliyetlerini sürdürmekte, seyahat acentalarında veya bağımsız olarak çalışabilmektedir.

Ülkesel turist rehberi; ülke çapında çalışmaya hak kazanan, ruhsatname ve çalışma kartının olduğu rehberlerdir.

Bölgesel turist rehberi; çalışma kartında ve ruhsatnamesinde belirlenen coğrafi bölgelerde çalışmaya yetkin kişilerdir.

Eylemli turist rehberi; yasal bir şekilde mesleğini fiilen yapmaya hak kazanmış ve çalışma artına sahip yetkili kişidir.

Eylemsiz turist rehberi; yalnızca ruhsatnamesi olan ancak çalışma kartı olmayan turist rehberleridir.

Turist Rehberi Meslek Yönetmeliğine göre profesyonel turist rehberi olabilmek için gerekli ön koşullar şu şekildedir;

- 1- T.C. vatandaşı olmak,
- 2- 18 yaş ve üzerinde olmak,
- 3- Yüksek Eğitim Kurumlarınca ilgili alandan mezun olmak,
- 4- Turist rehberliği dışında 4 yıllık üniversite okumuş ise TÜRSAB, Bakanlık ve Birlik tarafından gözetim ve denetim altında hazırlanan sertifika programını başarıyla tamamlamak,
- 5- Yönetmelikte yer alan yabancı dil belgesine sahip olmak veya TÜRSAB ile Bakanlığın düzenlediği sınavdan başarıyla geçmek,
- 6- Bakanlığın denetimi altında Birliklerce hazırlanmış gezi programını tamamlamak ve program sonunda yapılacak sınavı geçmek,
- 7- Herhangi bir suçta bulaşmadığını ispat etmek için gerekli Adli Sicil Belgesine sahip olmak,
- 8- Meslekten hiçbir şekilde çıkarılmamış olmaktır (Turist Rehberler Birliği, 2021).

Tüm bu koşullar sağlandığında turist rehberleri çalışmak istediği dilde ve bölgede ruhsatname ile çalışma kartını temin ettikten sonra mesleğini icra edebilirler. Aynı zamanda turist rehberleri, TÜRSAB ve Birliklerin görüşleri dâhilinde Bakanlığın belirlemiş olduğu taban ücretler dikkate alınarak görevlendirilmektedir. Taban ücretler her yıl artmakta ve aralık ayında Bakanlık tarafından ilan edilmektedir. Turist rehberleri belirlenen ücretlerde ve yasal bakımdan haksızlığa uğramamak için çalıştığı yerler ile bir sözleşme yapmaktadır. Sözleşme çalışma süresince geçerlidir. Bu bakımdan meslekte olan rehberler birlikler tarafından her ay denetlenmektedir. Usulsüzlükle karşılaştığı takdirde para cezası ve hukuksal yaptırım uygulanmaktadır. 2021 ve 2022 yılında Bakanlık tarafından ilan edilen nihai taban ücretleri Çizelge 2.1.'de yer almaktadır (TUREB, 2022).

Çizelge 2.1. Rehber Taban Ücretleri Tablosu, Turist Rehberler Birliği (TUREB), 2022).

HİZMET GRUBU	FİYATLAR (2021)	FİYATLAR (2022)
Günlük Tur	640 TL	872 TL
Transfer	321 TL	437 TL
Gece Turu	321 TL	437 TL
Paket Tur	772 TL	1051 TL
Aylık Ücret	6400 TL	8717 TL

Çizelge 2. 1. incelendiğinde rehber taban ücretlerinin tura göre değiştiği görülmektedir. Rehberlerin transfer ve gece turundan aldıkları ücret aynıdır ancak günlük tur olması halinde fiyat artmaktadır. Paket turda ise diğerlerine istinaden fiyatın yükseldiği görülmektedir. Tureb'in belirlediği aylık ücret ile diğer turların ücretlerinin karşılaştırılması halinde aylık ücretin az olması dikkat çekmekte ancak sabit bir yerde aylık olarak çalışmak isteyen bir rehber için ideal bir tutardır. Her iki yıl için turist rehberlerinin aldıkları ücretler günümüz koşullarında(asgari ücret) incelendiğinde oldukça iyi bir paya sahiptir. Turizm sektörlerinin alt dallarındaki mesleklerinin getirisi ile kıyaslandığında rehber ücretlerinin oldukça iyi olduğu söylenebilir. Profesyonel turist rehberleri TUREB'e bağlı olarak çalışmaktadır (TUREB, 2021). TUREB'e bağlı odalar ve odalara bağlı turist rehberi sayısı Çizelge 2.2'de sunulmuştur.

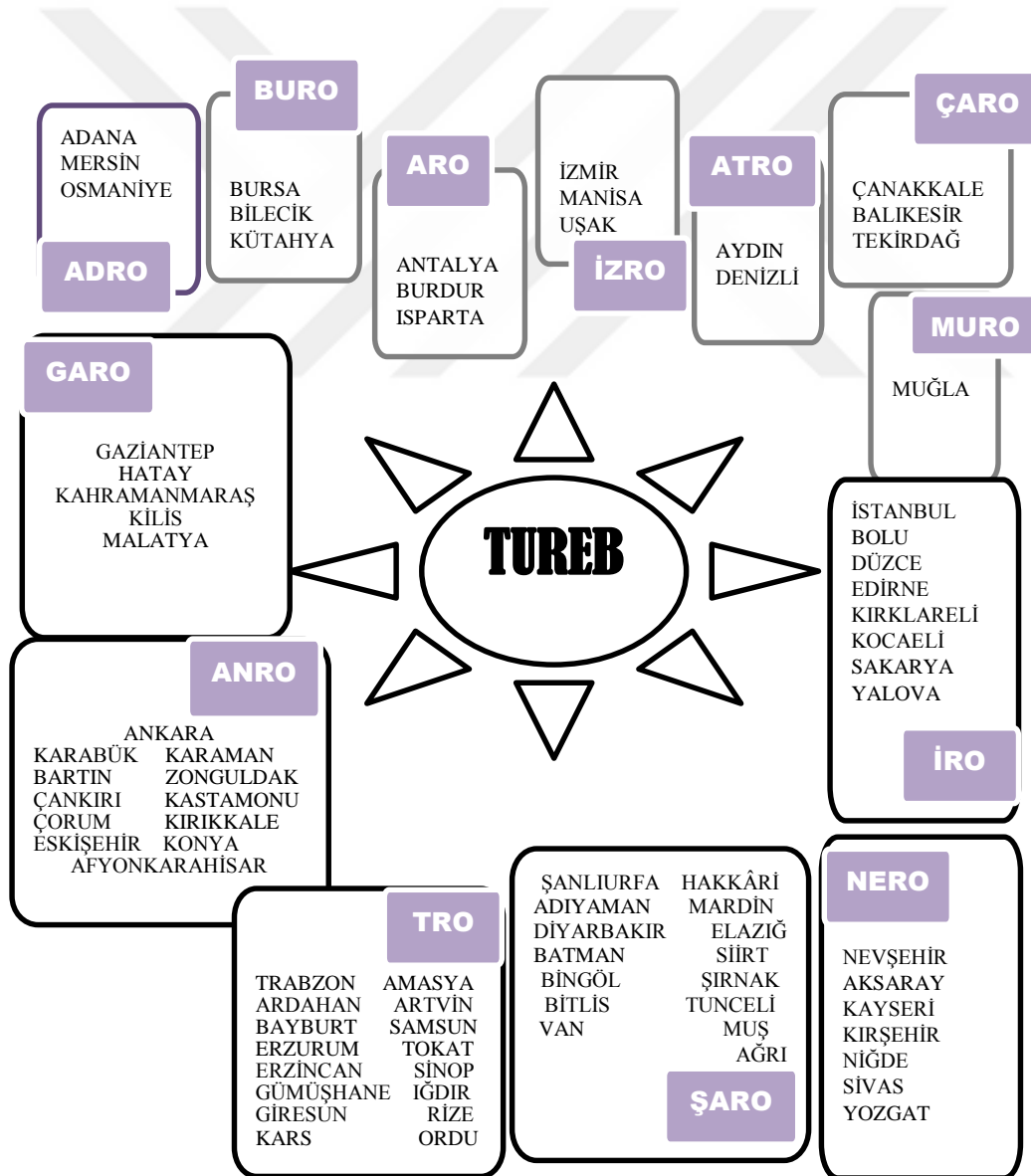
Çizelge 2.2. TUREB'e bağlı rehber istatistikleri tablosu, Turist Rehberler Birliği (TUREB), 2021

FAALİYET DURUMU ÜYE ODALAR	ÜLKESEL		BÖLGESEL		Toplam
	Eylemli	Eylemsiz	Eylemli	Eylemsiz	
İRO (İstanbul turist rehberler odası)	3160	1083	480	88	4811
ARO (Antalya turist rehberler odası)	1190	427	75	23	1715
İZRO (İzmir turist rehberler odası)	645	349	98	29	1121
ANRO (Ankara turist rehberler odası)	401	319	89	20	829
NERO (Nevşehir turist rehberler odası)	491	83	188	18	780
ATRO (Aydın turist rehberleri odası)	431	129	113	17	690
MURO (Muğla turist rehberleri odası)	284	110	37	9	440
ÇARO (Çanakkale turist rehberleri odası)	121	27	59	6	213
ADRO (Adana turist rehberleri odası)	98	54	14	3	169
GARO (Gaziantep turist rehberleri odası)	86	31	39	13	169
ŞURO (Şanlıurfa turist rehberleri odası)	83	31	35	4	153
BURO (Bursa turist rehberleri odası)	69	34	27	7	137
TRO (Trabzon turist rehberleri odası)	74	30	25	3	132

Çizelge 2.2.'ye bakıldığında Tureb'e bağlı 13 odanın olduğu görülmektedir. Genel anlamda Çizelge 2.2. incelendiğinde 13 odaya bağlı toplamda 11359 rehber bulunmaktadır. Bu rehberlerden 8412'si eylemli olarak çalışırken 2947'si eylemsiz durumundadır. Ülkesel bazlı incelendiğinde 13 odanın çatısı altında eylemli 7133 ve eylemsiz 2707 kişi olmak üzere toplamda 9840 rehber yer almaktadır. Bölgesel bazlı incelendiğinde ise eylemli 1279 ve eylemsiz 240 kişi olmak üzere toplamda 1519 rehberin olduğu görülmektedir. Rehber sayısının en fazla olduğu oda yukarıdan aşağıya sırasıyla verilmiştir. Çizelge 2.2. İstatiksel açıdan incelendiğinde rehber sayısının en fazla olduğu oda İstanbul turist rehberler

odasıdır. İRO' ya bağlı toplamda 4811 rehber vardır ve bunlardan 3640'ı ülkesel ve bölgesel eylemli olarak çalışmaktadır. Rehber sayısının en az olduğu oda ise toplamda 132 kişiyle Trabzon rehberler odasıdır. Ayrıca TRO çatısı altında ülkesel ve bölgesel olarak yalnızca 99 kişi eylemli olarak çalışmaktadır.

Şekil 2.2.'de Tureb'e bağlı odalar ve yetkili olduğu iller sunulmuştur. Turist rehberi bağlı olduğu odadan aldığı çalışma kartı ile birlikte odanın yetkili olduğu bölge ve illerde faaliyet gösterebilmektedir. Turist rehberleri bağlı olduğu odanın yetkili olduğu iller dışında çalışmamaktadır. Çalışmasının tespiti halinde cezai işlem uygulanmakta ve çalışma kartına el konulmaktadır (TUREB,2021).

Şekil 2.2. TUREB'E bağlı odalar ve yetkili olduğu iller, Turist Rehberler Birliği (TUREB), 2021.

Şekil 2.2. incelendiğinde; turistik faaliyetlerin, turistik yerlerin ve turizmin yoğun olduğu bölgelerdeki odaların yetki çerçevelerinde il sayısının az olduğu, turizmin gelişmediği bölgelerde ise odalara bağlı il sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Örneğin turizmin popüler olduğu Ege bölgesinde bulunan Muro (Muğla Turist Rehberler Odası)'nun yetkili olduğu il yalnızca Muğla iken Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunan Şuro (Şanlıurfa Turist Rehberleri Odası)'nun birden fazla şehri kapsamı dikkat çekmektedir. En fazla ilin bulunduğu oda sırasıyla TRO, ŞURO ve ANRO iken en az ilin bulunduğu oda MURO ve ATO'dur.

2. 6. Literatür Taraması

Literatür incelendiğinde zaman yönetimiyle ilgili birkaç çalışmaya ulaşılmıştır. Saygısever (2002), işletmede zaman yönetiminin nasıl olması gerektiğini saptamak için öncelikle zaman kayıplarına neden olan faktörleri belirlemiş, Procter ve Gamble firmasında çalışan 38 beyaz yakalıya anket uygulamış ve etkin zaman yönetiminin stratejik bir planlamayla oluşacağı sonucuna ulaşmıştır.

Silahtaroglu (2004), akademisyenlerde zaman yönetimini ve ne derecede etkin kullanıldığını ölçmek için Gaziosmanpaşa üniversitesinde görev yapan 539 akademisyene anket uygulamış, elde edilen veriler neticesinde akademisyenlerin zamanını pek de iyi kullanamadıkları sonucuna ulaşılmış ve yazar tarafından buna çözüm ve öneri sunulmuştur.

Türkmen (2005), Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Merkez örgütünde çalışan yöneticilerin zaman yönetimi konusundaki bilgilerini, yönetimde etkili olan verimliliği ve zaman kaybına yol açan etmenleri bulmak istemiş, 111 yöneticiye anket uygulanmış, veriler neticesinde eğitim durumunun zaman yönetimine etki etmediği, fazla mesainin yöneticiler üzerinde olumsuz etki bıraktığı, kadınların zamanı daha iyi yönettiği sonucuna ulaşılmış ve bu yönde pozitif ayrımcılığın uygulanması, her düzeyden yöneticiye eğitim durumuna bakılmaksızın zaman yönetimiyle ilgili bilgi aktarılması gerektiği önerilmiştir.

Kıdak (2011), hastanelerde çalışan yöneticilerin zaman tutumları değerlendirilmek istemiş, İzmir'de yer alan hastanedeki 135 yöneticiye anket uygulamış, hastanede görevli olan yöneticilerin zaman yönetimi ve zaman planlaması, zaman tutumları, zaman harcattırıcılar

ile olumlu bir ilişkinin olduğunu tespit etmiş ancak kadın yöneticilerin erkeklere oranla zaman tutumlarının daha fazla önemsendiği belirlenmiştir.

Samuk (2014), üniversitelerde görev yapan akademik ve idari personelin fiziksel aktivite düzeyleri ile zaman yönetimi davranışları arasındaki ilişkiyi araştırmış, Eskişehir Osmangazi üniversitesindeki görevlilerden 400 kişiye anket uygulamış, personelin fiziksel aktivite düzeyleri arttıkça zamanı daha iyi yönettiği, akademisyenlerin ise boşa harcayacak zamanlarının olmadığı akademide süreklilik ve yükselme için devamlı üretmek, çalışmak olduğu, fiziksel aktivitelerden olumsuz etkilendikleri yargısına ulaşılmış ve yaş arttıkça hem akademisyen hem idari personelin zaman yönetiminde daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Doğan (2018), zaman yönetimi ve akademik başarı ilişkisini araştırmak için Artvin Çoruh Üniversitesinde eğitim gören öğrencilere Alay ve Koçak tarafından geliştirilen 27 maddeli ölçeğin kapsamında oluşturulan anketi uygulamış ve zaman yönetiminin alt boyutları ile ağırlıklı genel not ortalaması arasında anlamlı pozitif yönlü bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir.

Ünal (2019), zaman yönetimi ve performans değerlendirme arasındaki ilişkisini araştırmış, öz değerlendirme yoluyla tespit edilmesini amaçlamış ve bu doğrultuda 2018 yılında İstanbul il sınırları içerisindeki 4 ve 5 yıldızlı otellerde çalışan 460 iş görene anket uygulamış; bireylerin zamanı iyi yönetmesi halinde performanslarının arttığı bulgusuna ulaşmıştır.

Güven (2019), çalışan kadınların zaman yönetimini ve stresle başa çıkma yöntemini araştırmak için İstanbul'da yer alan işletmelerde çalışan 132 kadın çalışana anket uygulamış, verilere göre ise çalışma yılı daha fazla olan bireylerde zaman israfının çok az yapıldığı, zaman planlamasını uzun vadeli yapan kadınların zaman yönetimi konusunda eğitim aldıkları ve yapılan planlama ile zamanın etkin kullanılmasının stresi azalttığı sonucuna ulaşmıştır.

Çuhadar (2020), öğrencilerin sosyo demografik özelliklerine göre boş zaman yöntemleri ve sosyal medya bağımlılıkları ilişkisini araştırmak için 2019-2020 yılları arasında Karaman Mehmet bey üniversitesinde okuyan 607 öğrenciye anket uygulamış, katılımcıların "Sınıf",

“Refah durumları”, “yaş”, “Haftalık serbest zaman süresinin yeterliliği” haricinde diğer tüm ölçek maddelerinde anlamlı bir farklılık tespit etmiştir.

Yenilenme kavramının literatürde yeni olması sebebiyle sınırlı sayıda çalışmaya erişilmiştir. İlgili çalışmalar aşağıdaki gibidir.

Sever, Buzlu ve Yıldız (2015), yenilenme kavramının, tavsiye ile tüketim sonrası tekrar tercih niyetlerini ve ürünün performans düzeyinin yeterliliğini yargılama da en belirgin değişken olduğunu ileri sürmüştür. Bu iddiayı test edip doğrulamak için 9 adet hipotez geliştirilmiş, hipotezlerin sınanması ve doğruluğu için kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak, Mersin Narenciye Festivalindeki 402 birey ile Mersin Ekonomi Platformunda yer alan 79 bireye anket uygulanmıştır. Sonuçlar güvenilirlik açısından iki ayrı düzenekte (Test1-Test2) incelenmiştir. Mersin Narenciye Festivali “Test1” ve Mersin Ekonomi Platformu ise “Test2” düzeneğine tabi tutulmuş böylece örneklem her iki test için farklı alanlardan oluşmuştur. Test1’deki örneklemi festival için gününbirlik gelen ziyaretçiler oluştururken, Test2’deki örneklemi platformda yer alan iş adamı, akademisyen, yönetici vb. üst düzey kişiler oluşturmuştur. Bu şekilde farklı kesimlerden yer alan kişilerden veri toplanması amaçlanmıştır. Araştırmanın bulguları doğrultusunda elde edilen verilere göre ileri sürülen iddia doğrulanmış ve aynı zamanda değişkenler arasında (Algılanan Ürün Performansı ile Memnuniyet, Değer ve Yenilenme arasında ve ayrıca Memnuniyet, Değer, Yenilenme ile Tekrar Ziyaret Niyeti ve Tavsiye Niyeti ile olumlu yönde) pozitif bir ilişkinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Koçak ve Eryılmaz (2018b), rekreasyon kavramının boş zaman ile sınırlandırılmaması gerektiğini öne sürmüş, boş zaman ve yenilenme arasındaki ilişkiyi test etmek için Kayseri ilinde, nesillerin (jenerasyon) yaş aralıkları (20 yaş altı: Z, 20-37 yaş: Y, 38-50 yaş: X ve 50 yaş üstü: Bebek Patlaması-BP) dikkate alınarak 411 kişiye anket uygulamıştır. Çalışma bulgularından hareketle katılımcılardan çalışmayanların çalışanlara kıyasla boş zamanlarda herhangi bir farklılık deneyimleyemediklerini yani çalışmayan bireylerin boş zamanı ile yenilenme arasında çok yönlü bir ilişki olmadığını, zamanın niteliğine göre yapılan etkinliğin önemi ve boş zamanda yapılan her eylemin rekreasyon olarak ön görülmemesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın diğer bulgularına göre ise boş zamana sahip olma bakımından 50 yaş üstü ile 20 yaş altı arasında anlamlı fark olmadığı ve bununla birlikte 38-50 ve 20-37 yaş aralığındakiler arasında ve 38-50 ve 20 yaş altı olanlar arasında

da anlamlı yine anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre, boş zamana sahip olma bakımından anlamlı fark göstermeyen nesillerin, yenilenme bakımından anlamlı farklar gösterdiği tespit edilmiştir. 20 yaş altındaki bireylerde ise yenilenme bakımından tüm diğer nesillerle anlamlı fark olduğu gözlenmiştir. Yine benzer biçimde 20-37 yaş aralığındakilerle 50 yaş üstü kesimin yenilenme düzeyleri arasında da anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın bu bulgularına göre ise, yenilenme durumunun boş zaman temelli olarak oluşmadığına, dolayısıyla yenilenme halinin boş zamanlarda yapılan rekreasyon faaliyetlerinin bir sonucu olmakla sınırlandırılmayacağına dikkat çekilmektedir.

Kırmızıer (2018), rekreatif aktivitelerin bireylerde yenilenme düzeyini artırırken, öznel iyi oluşta arttırıp arttırmadığını test etmek istemiş ve rekreatif alanlardan hangilerinin daha çok yenilenme, ağırlanmasına, öznel iyi oluşlarına ve olumlu davranışsal niyetlerine etki ettiğini karşılaştırarak ortaya çıkarmak için bu yönde kolayda örnekleme tekniği kullanılarak Mersin’de bulunan birbirinden farklı 4 alanda rekreatif aktivitelerini yapan 600 kişiye yüz yüze anket uygulamıştır. Anket sonuçları belirli bir analize tabi tutulmuş ve bu doğrultuda yeni sonuçlara ulaşılmıştır. Elde edilen verilere göre sırasıyla hobi okulları, alışveriş merkezi ve spor salonunun öznel iyi oluşu arttırdığı tespit edilmiştir. Paket turların ise bireylere algılanan yenilenme ile öznel iyi oluşta büyük katkısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde bir diğer sonuca göre bireylerin öznel iyi oluşunun artmasında iyi ağırlanmanın etkisi olduğu ve kendilerini daha iyi hissettikleri bununla birlikte yenilenme kavramının bireylere yeni kazanımlar, deneyimler gibi olumlu çıktılar olduğu tespit edilmiştir. Bulgular neticesinde oluşan tüm veriler yenilenme olgusunun öznel iyi oluşu olumlu yönde etkilediği ve arttırdığına işaret etmektedir.

Turist rehberleri ile ilgili literatür incelendiğinde, rehberlerin farklı açılardan ve farklı konular çerçevesinde incelendiği görülmüştür. Bu bağlamda birçok çalışmadan söz etmek mümkündür. Bu çalışmalardan bazıları ilgili tespiti örneklendirmek adına aşağıdaki sunulmuştur.

Batman (2003), turist rehberlerinin meslek hayatlarında yaşadığı problemleri ortaya çıkarmayı amaçlamış ve sorunlar tespit edildikten sonra bunlara çözüm öneri sunmayı planlamıştır. Bu yönde popüler turistik bölgelerindeki illerde yani İzmir, İstanbul, Antalya ve Nevşehir’de mesleklerini icra eden 240 profesyonel turist rehberine anket uygulanmış,

elde edilen verilere göre turist rehberlik eğitiminin yetersizliği, yasal mevzuat, seyahat acentesiyle yaşanan sıkıntılar, otel, ulaştırma işletmesiyle yaşanan sıkıntılar vb. birçok sorun tespit edilmiştir. Bu sorunlar neticesinde sorunları çözmeye yönelik öneri sunulmuştur.

Gökdemir, Yıldırım ve Ateş (2020) TUREB (Turist Rehberleri Birliği)'e kayıtlı turist rehberlerinin liderlik tarzlarının ne olduğunu bulmayı amaçlamış ve bu yönde TUREB çatısı altında olan ÇARO (Çanakkale Rehberler Odası)'ya kayıtlı 121 profesyonel turist rehberine anket uygulamıştır. Elde edinilen verilere göre turist rehberlerinin çoğunlukla otokritik liderlik özelliğini taşıdığı tespit edilmiştir.

Aslan ve Çokal (2016), turist rehberlerinin kültürel değerlere bir katkısının olup olmadığını araştırmak için NERO (Nevşehir Rehberler Odası)'da çalışan, rehberler eşliğindeki karışık turist gruplarından 408 kişiye anket uygulanmış ve elde edinilen verilere göre turist rehberinin olumlu yönde katkısı olduğuna, kültürel değerlerin korunması ve tanınmasında büyük rol aldığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Koçak ve Kabakulak (2018) mesleklerini icra eden profesyonel turist rehberlerinin bu meslekten beklentilerini tespit etmek ve bunlara karşın çözüm öneri sunmayı amaçlamış, Bursa'da çalışan 25 profesyonel turist rehberine anket uygulamış, elde edilen verilere göre rehberlerin mesleklerini çok sevdiğini, uzun bir dönem rehberlik yapmak istediklerini ancak meslek ile ilgili kaygıları olduğu, gelecek zaman diliminde eylemlerinin ne yönde olacağını belirlemedikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Yenipınar ve Zorkır İşçi (2013), turist rehberliği eğitiminde temel olan bilgileri belirlemek ve müfredata farklı bakış açılarıyla olumlu yetki yaratacak kazanımları saptamak amacıyla uluslararası çapta bir alanyazın taraması yapılmış, alınan dersler karşılaştırılmış, benzerlikler, farklar tablolandırılmış; Türkiye'deki eğitim düzeyinde eksikler olduğu bulgusuna ulaşılmış ve bu yönde turist rehberliği eğitim ve mesleğinde karşılaşılan sorunları, olumsuzlukları ve yetersizliği gidermek adına yetkililerin bir araya gelip yeni kanunlar çıkarmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Karacaoğlu ve Sert (2018) turist rehberlerinin meslek hayatlarında yaşadıkları sorunları tespit etmek amacıyla Kapadokya'da görevlerini yürüten 17 rehberle görüşülüp açık uçlu

sorular sorulmuş, rehberlerin yanıtlarından elde edinilen veriye göre; kaçak rehberlik, seyahat acentelerinin çok ucuz fiyata rehber çalıştırmak istemelerine bölgenin fiziksel yapısının büyük sorun olarak yasal düzenlemenin tekrar gözden geçirilmesi, sorunların çözüme kavuşturulması ve bölgedeki fiziksel yapıların yenilenmesi, hijyenik olmasına dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Yılmaz (2011) lisans seviyesindeki turist rehberi adayları olan öğrencilerin turist rehberliği mesleğine bakış açıları ve öğrencilerin profilini saptamak amacıyla Balıkesir Üniversitesinde Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik bölümünde okuyan 155 öğrenciye anket uygulanmış, anket sonucu elde edilen verilere göre öğrencilerin; kendi arzuları dahilinde bu mesleği severek seçtikleri, mesleğe karşı bakış açıları olumlu yönde olduğu, bu tavrı etkileyen en önemli faktörlerin sosyal statü ve mesleğin doğası olduğu tespit edilmiştir.

Bayram (2017) turist rehberlerinin meslek ve demografi özelliklerinin motivasyon kavramını etkileyip etkilemediğini, etkiliyor ise ne yönde etkilediğini araştırmış, Türkiye’de profesyonel turist rehberliği yapan kişiler arasında 422 rehberine anket uygulamış, ulaşılan veriler neticesinde demografik özelliklerden medeni durumu ve eğitim durumu ile motivasyon arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulgusuna ulaşılmış, sektörde mesleki tecrübenin motivasyonu daha fazla etkilediği tespit edilmiştir.

Zengin, Eker ve Bayram (2017), turist rehberliği çerçevesinde oluşturulan meslek kanununun, turist rehberlerinin bakış açısından incelemek istemiş, bu yönde İstanbul’da profesyonel rehberlik yapan 393 kişiye anket uygulamış elde edilen verilere göre turist rehberliği meslek kanununun rehberlik yapan kişilerin meslek hayatlarına olumlu yönde etki ederek yasal bir kanuna erişebildiklerini saptamış ancak meslek kanununun diğer sorunların çözümünde yetersiz olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

3. METODOLOJİ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, araştırma soruları, araştırmanın değişkenleri ve araştırma hipotezi yer almaktadır. İlgili başlıkların içeriği açıklamalarıyla birlikte bu bölümde sunulmuştur.

3. 1. Araştırmanın Problem İfadesi

Turist rehberlerinin belirli bir zaman planlaması (örn: bir günlük tur programı) çerçevesinde çalışıyor olması, onları günlük yaşamlarının bazı süreçlerinde zamanlarını yönetme ihtiyacı ile karşı kaşıya getirebilir. Bu öngörüye bağlı olarak turist rehberlerinin belirli bir zaman yönetimine dâhil olması durumu, bu çalışmanın öncelikli varsayımlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu varsayımın kabul edildiği süreçte, turist rehberlerinin algılanan yenilenmenin bazı ön koşullarını (fiziksel olarak aktif olmaları, yeni deneyimler yaşamaları gibi) karşılayabilme durumundan söz edilebilir. İlgili varsayım ve öngörü söz konusu olduğunda, aşağıda yer verilen sorunsallar bu tez çalışmasının temel problemleri olarak ön plana çıkmaktadır.

- 1- Turist rehberlerinin zaman yönetimine yönelik tutumları nasıldır?
- 2- Turist rehberlerinin işlerini yerine getirdiği süreçte algılanan yenilenme düzeyleri nasıldır?
- 3- İlk iki problemde bahsi geçen davranışlar söz konusu olduğunda, turist rehberlerinin zaman yönetimi ile algılanan yenilenme düzeyleri arasındaki ilişki nasıldır?

3. 2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmanın temel problem ifadelerinden hareketle tezin temel amacı, zaman yönetiminin algılanan yenilenme üzerindeki etkisini belirlemektir. İlgili amacı karşılayabilmek için öncelikle turist rehberlerinin zaman yönetimi tutumları ile algılanan yenilenme düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Sonrasında ise zaman yönetimi ile algılanan yenilenme arasındaki ilişkinin test edilmesi planlanmıştır. İlgili değişkenler arasında ilişki söz konusu olduğunda, zaman yönetiminin algılanan yenilenme üzerindeki etkisini test etmeye yönelik analizlerin yapılması amaçlanmıştır.

Bu tez çalışması kavramsal olarak zaman yönetimi ve yenilenme yapıları ile sınırlı tutulmuştur. Bu bağlamda ilgili yapılar kapsamında araştırma süreci gerçekleşmiştir. Diğer taraftan bu çalışmasının evrenini TUREB'e (Turist Rehberler Birliği) kayıtlı rehberler oluşturmaktadır. Bu nedenle araştırma sonuçları sadece TUREB'e kayıtlı turist rehberleri kapsamında genellenebilmektedir.

3. 3. Araştırmanın Önemi

Literatürde zaman yönetimi ve algılanan yenilenme ilişkisini inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda tez çalışması zaman yönetimi ve yenilenme ilişkisini inceleyen ilk çalışma olma özelliğini taşımaktadır. Bununla beraber bilimsel anlamda literatüre katkı sağlayacak ve araştırmacılara ve turist rehberlerine yeni kazanımlar sunacak olması sebebiyle, bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda ileride konu ile ilgili yapılacak araştırmalara ışık tutması ve bir altyapı oluşturması sebebiyle tezin alanyazına yeni bir bakış açısı kazandıracığı ön görülmektedir. İlgili ön görüler bu bağlamda tezin özgün katkısının bir göstergesi olarak sunulabilir.

3. 4. Sınırlılıklar

Tezin konusu literatürde çok yenidir ve bu çalışmanın bir kısıtlılığını oluşturmaktadır. Çalışmanın diğer bir sınırlılığı ise zaman ve mekân açısından örnekleme rahatlıkla ulaşılamamasıdır. Araştırma sürecinin Covid-19 virüs salgını dönemine denk gelmesi nedeniyle yüz yüze görüşmeler ile anket uygulanamamıştır. Böylece veriler yalnızca sosyal medya ve e-mail aracılığıyla toplanmıştır. Ayrıca hedeflenen örneklem sayısının 10.000 ve üzeri örneklem için kabul edilebilir bir sayı olması sebebiyle (Şahin ve Gürbüz, 2018) öncelikli olarak örneklem toplamda 374 kişi olarak hedeflenmiştir. Ancak TUREB'e bağlı üye odaların kurul onayı olmadan herhangi bir anketi rehberlerine göndermemesi sebebiyle ilgili sayıya erişilememiştir. Bu durum ise araştırmanın diğer bir sınırlılığını oluşturmaktadır.

3. 5. Araştırma Süreci ve Veri Toplama

Araştırma süreci Çizelge 3.1’de sunulmaktadır. Süreçteki her bir aşama, sürecin amacı, yöntemi, uygulama süreci, katılımcı sayısı ve katılımcı özellikleri bakımından bir arada verilmiştir.

Çizelge 3.1. Araştırma süreci

Çalışma	Amaç	Yöntem	Uygulama Süreci	Katılımcı sayısı	Katılımcı özellikleri
1.Saha çalışması	Ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğini ve güvenilirliğini test etmek	Yapılandırılmış veri toplama formu ile mail yoluyla anket toplama Kolayda örneklem	30 Ocak 2021-17 Şubat 2021 TUREB	100	TUREB’e kayıtlı profesyonel turist rehberi
2.saha çalışması	Araştırma soru ve hipotezlerini test etmek		30 Temmuz 2021-04 Ekim 2021 TUREB	200	

Çizelge 3.1’de görselleştirildiği üzere I. saha çalışması, ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğini ve güvenilirliğini test etmek amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle ön test niteliğindedir. Veri toplama formunda ölçek maddelerinin yanı sıra demografik sorularda yer almaktadır. Bu çalışmada anket uygulama süreci 2021 yılı 30 Ocak - 17 Şubat ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Kolayda örnekleme yoluyla email aracılığıyla veriler toplanmıştır. Kolayda örnekleme, örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir, mevcut birimlerden seçilmesidir (Erkuş, 2009:98). TUREB’e kayıtlı rehberlere mail gönderilmiş ve toplamda 100 katılımcının verisi değerlendirilmeye alınmıştır. İlk analiz aşamasında tüm ölçek maddelerinin güvenilirliği test edilmiştir. Güvenilirlik analizi sonucu, zaman yönetimi ölçeğinde güvenilirliği düşüren maddelerin olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle madde çıkarımına gitmenin ölçek güvenilirliği açısından doğru olabileceği öngörülmüş ve ilgili maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Madde çıkarımı sonrası üç uzman görüşü alınarak, belirlenen maddeler ile asıl test için ikinci anket hazırlanmıştır. Böylelikle ikinci saha çalışmasına geçilmiştir.

II. saha çalışması, araştırma soru ve hipotezlerini test etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Demografik sorularında yer aldığı yapılandırılmış veri toplama formuyla veriler toplanmıştır. Veriler profesyonel turist rehberlerinden toplanmıştır. Tez çalışması pandemi dönemine denk gelmesi sebebi ile yüz yüze görüşmeler yapılamamış, anketler mail ve sosyal medya aracılığıyla toplanmıştır. Tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yoluyla, çevrimiçi ortamda (pandemi sürecinde verilerin toplanması sebebiyle bu yöntem yararlanılmıştır) rehberlere belirli sosyal medya kanalları aracılığı ile ulaşıp anket uygulanmıştır. İlgili veri toplama formu için 29.07.2021 tarihli E.18163 sayılı karar ile İskenderun Teknik Üniversitesi Etik Kurulu Kararı alınmış ve veri toplama sürecine geçilmiştir. Anket uygulama süreci ‘‘30.07.2021-04.10.2021’’ tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Tez çalışmasında araştırma amacına göre açıklayıcı bir yaklaşım benimsenmiştir. Açıklayıcı yaklaşım; araştırılan değişkenlerin tanımlanmasına, aralarındaki ilişkinin neden-sonuç bağlamında incelenmesine odaklanan ve genelde nicel kavramlarla ele alınan bir yaklaşım türüdür (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2014). Aynı zamanda iki değişken arasındaki değişimin varlığının ve etki derecesinin test edilecek olması sebebiyle ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır (Karasar, 2002).

Tezin giriş ve literatür kısmında ikincil verilerden yararlanılmıştır. İkincil veriler, daha önce bir başkası tarafından araştırılıp toplanan bilgiler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Altan, 2018). İkincil veri olarak; makale, bildiri, tez, kitap ve internet kaynaklarından yararlanılmıştır. Birincil verilere ise profesyonel turist rehberlerine yapılacak anket neticesinde oluşacak sonuçlar vasıtasıyla ulaşılmıştır.

Çalışmada araştırma değişkenleri arasındaki ilişkinin sınanması amacıyla anket tekniğinden yararlanılmıştır. Hazırlanan anket formu üç kısımdan oluşmaktadır. Anket formunun ilk kısmında katılımcılara ilişkin demografik özellikler yer almaktadır. İkinci kısımda ise zaman yönetimi ve üçüncü kısımda ise yenilenme ölçeği yer almaktadır. Ölçek ilgili detaylar kendi başlıkları altında verilmiştir.

Anketin ilk bölümündeki demografik kısım 10 sorudan oluşmaktadır. 5 soru açık uçlu olarak sorulmuştur. Diğer 5 soru ise kategorileştirilerek sorulmuştur. İlk 5 soruda katılımcılara cinsiyet, yaş, medeni, öğrenim ve gelir durumu sorulmuş, diğer sorularda ise katılımcıların mesleki bilgileri; kaç dil bildikleri, ne kadar süredir bu mesleği yaptıkları, bu

mesleki yaparken TUREB'den hangi odaya bağılı oldukları ve nerede çalıştıkları gibi sorular sorulmuştur.

3. 6. Evren Örneklem

Tezin evrenini TUREB'e (Turist Rehberler Birliği) kayıtlı rehberler oluşturmaktadır. TUREB web sayfasından 2021 yılına ait veriler incelenmiş ve toplamda 11242 rehberin olduğu tespit edilmiştir. Örneklem seçiminde TUREB'e kayıtlı üye odalar dikkate alınarak ve zaman, maliyet açısından düşünüldüğünde rehberlerin tamamına ulaşamayacağı öngörülerek bunlardan yalnızca 200 kişiye (Covid-19 sürecinde çevrim içi ortamda erişimi sağlanabilen ve aynı zamanda tureb kurul onayı genel kapsamında izin gerekmesi durumunda) ulaşılarak mail yoluyla ve sosyal medya aracılığıyla anket uygulanmıştır. Örneklem sayısının katılımcılara yöneltilecek ifadelerin (ölçek ifade sayısı toplam=10) en az on katı olmasının yeterli olabileceği varsayımından (Kline, 2011; Altunışık, Çoşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2012) hareketle değerlendirmeye alınan örneklem sayısının (n=200) kabul edilebilir düzeyde olduğu düşünülmektedir.

3. 7. Ölçme Araçları

Zaman yönetimini ölçmek için Alay ve Koçak'ın (2002) geçerlilik ve güvenilirlik açısından test ettiği zaman yönetimi ölçeğinden yararlanılmıştır. Bu çalışmaya göre zaman yönetimi ölçeği 27 madde ve 3 boyuttan oluşmaktadır. Bu 3 boyut; zaman planlaması (kısa ve uzun vadeli planlama), zaman tutumları ve zaman harcattırıcılar olarak adlandırılmaktadır. Ölçekte; zaman planlaması 16, zaman tutumları 7 ve zaman harcattırıcılar 4 madde olmak üzere toplam 27 maddeden oluşmaktadır. Tez araştırması içinde öncelikli olarak bu 27 madde ile ilk saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Özellikle zaman yönetimi ölçeğinin yararlanılan çalışmadan farklı olarak, farklı özelliklere sahip bir örneklem üzerinde test edilecek olması, madde güvenilirliklerinin ön test aracılığı ile test edilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Dolayısıyla ilk saha araştırması bir diğer ifade ile ön test amacıyla gerçekleştirilen uygulama ile 100 kişiden veri toplanmış ve madde güvenilirlikleri test edilmiştir. İlgili test sonucu, anlaşılmayan ve güvenilirliği düşük olan maddeler çıkarılmış (21 madde) ve zaman yönetimi ölçeği tekrardan revize edilmiştir. Aynı zamanda bu konuda uzman görüşüne başvurulmuş ve üç uzman görüşü alınmıştır. Bu kapsamda "1.15.19.17.20.21." numaralı ifadeler dikkate alınarak, ölçek toplamda 6

maddeye indirgenmiştir. Zaman yönetimi algısını ölçmek için belirlenen maddeler ile sonraki veri toplama sürecine geçilmiştir.

Yenilenmeyi ölçmek için ise Koçak ve Eryılmaz, (2018a)'ın geliştirdiği ve psikometrik açıdan geçerli argümanların sağlandığı 4 maddeli ölçekten yararlanılmıştır. İlgili ölçeğin geliştirilmesinde rekreasyon farklı bir kavramsal yapı olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda “rekreasyon (re-creation)” kelimesinin “yenilenme” şeklindeki Türkçe karşılığından hareketle bahsi geçen ölçeğe “yenilenme ölçeği” adı verilmiştir (Koçak ve Eryılmaz, 2018a). Bireylerin farklı şeyler deneyimleme, öğrenme, fiziksel olarak aktif olma ve yaptıkları şeylerden hoşlanma durumları genel anlamda yenilenme ifadelerini oluşturmaktadır.

Her iki ölçek için 5’li likert tipi derecelemeden yararlanılmıştır. Bu dereceleme zaman yönetimi ölçeğinde; “1= Hiç, 2= Nadiren, 3= Bazen, 4= Sık Sık, 5= Her Zaman”, Yenilenme ölçeğinde ise; “1= Kesinlikle Katılıyorum, 2= Katılıyorum, 3= Kararsızım, 4= Katılmıyorum, 5= Kesinlikle Katılmıyorum” şeklindedir. Çizelge 3.2’de değişkenleri ölçmek için kullanılan ölçeklerin, kendileri, yararlanılan kaynak, madde sayıları ve yanıt kategorileri sunulmaktadır. Çizelge 3.2’de ise çalışmaya göre uyarlanan ifadelerin kendisine yer verilmiştir.

Çizelge 3.2. Ölçme araçları

Kaynak	Ölçek Adı	Madde Sayısı	Yanıt Kategorileri
Alay ve Koçak, 2002	Zaman Yönetimi	6	1= Hiç 2= Nadiren 3= Bazen 4= Sık Sık 5= Her Zaman
Koçak ve Eryılmaz, 2018a	Yenilenme	4	1=Kesinlikle Katılmıyorum 2=Katılmıyorum 3=Kısmen Katılmıyorum 4=Katılıyorum 5=Kesinlikle Katılıyorum

Çizelge 3.3. Ölçek ifadeleri ve ifadelerin uyarlandığı çalışma

No	Boyutlar ve İfadeler	İfadelerin Uyarlandığı Çalışma
Zaman Yönetimi		
1-	Güne başlamadan önce gününüzü planlar mısınız?	Alay ve Koçak, 2002
2-	Önceliklerinizi belirler ve onlara uyar mısınız?	Alay ve Koçak, 2002
3-	Genel olarak kendi zamanınızı kendiniz planladığınızı hisseder misiniz?	Alay ve Koçak, 2002
4-	Zamanınızı yapıcı olarak kullanıyor musunuz?	Alay ve Koçak, 2002
5-	Genellikle amaçlarınızın hepsini size verilen zaman içerisinde çoğunlukla başarabileceğinizi düşünür müsünüz?	Alay ve Koçak, 2002
6-	Küçük kararları çabucak verebiliyor musunuz?	Alay ve Koçak, 2002
Yenilenme		
7-	İşim sayesinde fiziksel olarak aktifim.	Koçak ve Eryılmaz, 2018a
8-	İşim sayesinde yeni farklı şeyler denerim.	Koçak ve Eryılmaz, 2018a
9-	İşim sayesinde hoşuma giden şeyler yaşarım.	Koçak ve Eryılmaz, 2018a
10-	İşim sayesinde yeni şeyler öğrenirim.	Koçak ve Eryılmaz, 2018a

3. 8. Araştırma Soruları

Turist rehberlerinin zaman yönetimi ve yenilenme ile ilgili ifadelerle verdikleri tepkileri inceleyebilmek ve gözlemleyebilmek adına araştırma soruları (AS) geliştirilmiştir. İlgili araştırma soruları aşağıdaki gibi geliştirilmiştir.

AS₁:Turist rehberlerinin zaman yönetimine ilişkin algı düzeyleri nasıldır?

AS₂:Turist rehberlerinin algılanan yenilenme düzeyleri nasıldır?

3. 9. Araştırmanın Modeli ve Hipotez

İnsanlar daima başarılı olmak ister ve bunun için çabalar. Kariyere odaklanan bireyler sistemli bir şekilde hareket etmek ister ve bunun için zamanlarını en iyi şekilde planlarlar. Zaman her şekilde akıp gitmektedir, önemli olan durum ise bu dilimde neler yaptığımız ve ne kadar kısa sürede yaptığımızdır. Zaman yönetimi çok önemli bir kavramdır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde zaman yönetiminin sosyal hayata önemli bir etkisinin olduğu gözlemlenmiştir. Demirtaş ve Özer (2007) öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik başarısı arasındaki ilişkiyi incelemek için Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde eğitim gören 361 kişiye anket uygulamış ve elde edilen sonuçlara göre ikisinin arasında olumlu bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Dinçay (2010) fiziksel

aktivite düzeylerinin seçilmiş üniversite öğrencilerindeki zaman yönetimi becerileri arasındaki ilişkiyi araştırmış, İstanbul'da yer alan altı (6) üniversiteden rastgele seçilmiş 229 gönüllü öğrenciye anket uygulamış ve bu doğrultuda zaman yönetiminin alt boyutlarında yer alan zaman planlaması ile anlamlı pozitif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Daştan (2012) organizasyonlarda zaman yönetiminin iş görenlerin performansına etkisini araştırmıştır. Ankara'da yer alan özel ve kamu kurumunda görevli 300 kişiye anket uygulamıştır. Elde edilen sonuçlar neticesinde iş görenlerin bilgisayar bilgi düzeyleri, genel bakıma verdiği önem, dış görünüş, şirket prosedür ve kurallarını uygulamadaki performansı ile zaman yönetiminin arasında olumlu yönde bir ilişkinin var olduğunu tespit etmiştir. Şen (2014) zaman yönetiminin hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinde akademik başarıya etkisini araştırmıştır. Araştırmada İstanbul Bilim Üniversitesi'nde eğitim gören 447 öğrenciye anket uygulamış ve zaman yönetimini doğru şekilde kullanan öğrencilerin akademik başarılarının daha üstün olduğunu tespit edilmiştir. Genç ve Erdoğan (2016) işyerinde sanal tembellik davranışı ve etkin zaman yönetimi arasındaki ilişkiyi incelemiş, Ankara'daki bir Kamu Kurumunda çalışan 400 kişiye anket uygulamış ve bu doğrultuda zaman yönetiminin alt boyutunda yer alan zaman tuzaklarının sanal tembellik davranışını pozitif yönde etkilediğini tespit etmişlerdir. Doğan (2018) zaman yönetimi ve onun alt faktörleri ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkinin olup olmadığını incelemiştir. Araştırmada Artvin Çoruh Üniversitesindeki 275 öğrenciye anket uygulanmış ve sonuçlar neticesinde olumlu bir ilişkinin var olduğu tespit edilmiştir.

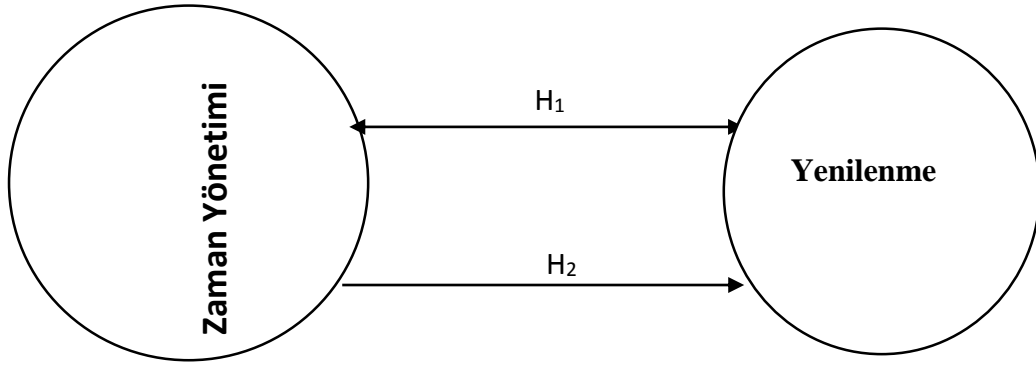
Yukarıda yer verilen literatürden hareketle farklı örneklerle çerçevesinde zaman yönetiminin olumlu çıktılarının (örn: akademik başarı gibi) olduğu gözlemlenmektedir. İlgili tespitler göz önüne alındığında turist rehberlerinin zaman yönetimi becerilerinin, algılanan yenilenme düzeylerine yönelik olumlu çıktılarının olabileceği ön görülmüş ve aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

H₁: Zaman yönetimi ile yenilenme arasında pozitif anlamlı bir ilişki vardır.

Zaman Yönetimi \longleftrightarrow Yenilenme

H₂: Zaman yönetiminin yenilenmenin üzerinde pozitif anlamlı bir etkisi vardır.

Zaman Yönetimi \longrightarrow Yenilenme

Şekil 3.1. Araştırmanın grafiksel modeli

4. ANALİZ VE BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde saha çalışmasına ilişkin analizler ve bu analizlerden elde edilen bulgular yer almaktadır. Öncelikle analiz süreci özetlenmiş daha sonra saha çalışmasına ilişkin bulgulara kendi başlıkları altında yer verilmiştir. Verilerin analizinde izlenen süreçler Çizelge 4.1’de gösterilmektedir.

Çizelge 4.1. Verilerin analizinde izlenen aşamalar

Birinci saha çalışması	
Analizler	Amaç
Güvenilirlik Analizi	Her bir ölçek yapısının ve ölçek maddelerin güvenilirliğini test etmek
İkinci saha çalışması	
Analizler	Amaç
Betimsel Analizler	Katılımcıların demografik özelliklerini tanımlamaya yönelik betimleyici istatistikler. Zaman yönetimi ve yenilenmeye yönelik ölçekte yer alan maddelere ilişkin betimleyici istatistikler.
Güvenilirlik Analizleri	Ölçek maddelerinin tamamının ve faktör yapılarının güvenilirliğini yeni verilerle tekrar test etmek.
Açıklayıcı Faktör Analizleri	Yapı geçerliliğinin sağlanıp sağlanmadığını belirlemeye yönelik, ölçek maddelerinin kendi boyutlarını temsil edip etmediğini test etmek.
Korelasyon Analizi	Araştırma hipotezlerine yanıt aramak
Regresyon Eşitliği Testi	Araştırma hipotezlerine yanıt aramak.

Çalışmanın birinci ve ikinci aşamasında elde edilen bulgulara göre çalışmanın amacı doğrultusunda analizler yapılmış ve elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

4.1. Birinci Saha Çalışması

Çalışmanın birinci aşamasında yapılan analizlerin temel amacı çalışmanın kullanılabilirliğini ve anlaşılabilirliğini analiz etmektir. Çalışmada zaman yönetimi ve yenilenme ölçeklerine öncelikle ayrı ayrı ve daha sonra birlikte güvenilirlik analizi yapılmış elde edilen bulgular aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Çizelge 4.2. Zaman yönetimi ve yenilenme ölçeklerine ait güvenilirlik analizi (n=100)

Zaman yönetimi ve Yenilenme Maddeleri	Alfa Katsayısı (α)
1-Güne başlamadan önce gününüzü planlar mısınız?	

Çizelge 4.2. (Devamı) Zaman yönetimi ve yenilenme ölçeklerine ait güvenilirlik analizi (n=100)

2-Önceliklerinizi belirler ve onlara uyar mısınız?	,886	,871
3-Genel olarak kendi zamanınızı kendiniz planladığınızı hisseder misiniz?		
4-Zamanınızı yapıcı olarak kullanıyor musunuz?		
5-Genellikle amaçlarınızın hepsini size verilen zaman içerisinde çoğunlukla başarabileceğinizi düşünür müsünüz?		
6-Küçük kararları çabucak verebiliyor musunuz?	,974	
1-İşim sayesinde fiziksel olarak aktifim.		
2-İşim sayesinde yeni farklı şeyler denerim.		
3-İşim sayesinde hoşuma giden şeyler yaşarım.		
4-İşim sayesinde yeni şeyler öğrenirim.		

Güvenilirlik katsayısı, birime ait toplam skorun ölçekteki her soruya ait puanların toplanması ile elde edilen ölçeklerde, soruların benzerliğini ya da yakınlığını ortaya koyan bir katsayıdır ve bu katsayıya bakılarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi yorumlanır (Kalaycı, 2010: 405):

- $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,
- $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir ve
- $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçeğin güvenilirliği yüksektir.

Çizelge 4.2'ye göre ölçeğin tamamı için hesaplanan Alpha güvenilirlik kat sayısı ,871'dir. Buna göre ölçeğin tamamı için güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Her bir ölçek yapısı ayrı ayrı incelendiğinde incelendiğinde, zaman yönetimi ölçeği için hesaplanan güvenilirlik katsayısı, 886'dır. Yenilenme ölçeği için hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı ise ,974'tür. Buna göre iki ölçeğin de güvenilirliklerinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

4. 2. İkinci Saha Çalışması

Bu bölümde ikinci saha çalışmasında toplanan veriler neticesinde öncelikli olarak katılımcıların temel özellikleri ve ölçek maddeleri betimlenmiştir. Sonrasında ise ölçek yapılarının geçerliliği test edilerek araştırma hipotezleri test edilmiştir. Yapılan tüm analizler takip eden kısımda yer almaktadır.

4. 2. 1. Verilere ilişkin sapan analizi ve çoklu normal dağılım testi

Analiz sürecinde ilgili testlere geçmeden önce (güvenilirlik, faktör analizi ve hipotez testleri) ölçek verileri için sapan analizi ve normallik testi yapılmıştır. Bu süreçte gerçekleştirilen sapan analizi sonucu herhangi bir uç/sapan değer ile karşılaşılmamıştır. Bu kapsamda herhangi bir veri, veri setinden çıkarılmadığı için 200 veri sonraki süreç için değerlendirmeye alınmıştır. Çoklu normal dağılım testine bakıldığında ise zaman yönetimi ölçeği (6 madde için kritik korelasyon katsayısı= ,908) ve yenilenme ölçeği (4 madde için kritik korelasyon katsayısı= ,954) için verilerin normal dağılıma sahip olduğu tespit edilmiştir (Kalaycı, 2010: 231).

4. 2. 2. Betimleyici analizler

Tez kapsamında betimleyici analizlere yönelik öncelikli olarak katılımcılara ilişkin demografik özelliklere bakılmıştır. Bu özellikler Çizelge 4.3’de sunulmaktadır.

Çizelge 4.3. Katılımcıların kişisel ve mesleki demografik özellikleri

Demografik Özellikler (n=200)		N	%
Cinsiyet	Kadın	66	33,0
	Erkek	134	67,0
Yaş	18-28	71	35,5
	29-39	76	38,0
	40-50	30	15,0
	51-61	18	9,0
	62-72	5	2,5
Medeni Hal	Bekar	126	63,0
	Evli	74	37,0
Eğitim Durumu	Ortaöğretim	7	3,5
	Lise	24	12,0
	Lisans	116	58,0
	Lisansüstü	53	26,5
Gelir Durumu	2500 ve altı	27	13,5
	2501-3000	17	8,5
	3001-3500	26	13,0
	3501-4000	29	14,5
	4501-5000	25	12,5
	5001 ve üstü	76	38,0
Yabancı Dil Bilgisi Adedi	1	46	23,0
	2	94	47,0
	3	41	20,5
	4	13	6,5
	5	6	3,0

Çizelge 4.3. (Devamı) Katılımcıların kişisel ve mesleki demografik özellikleri

Rehberlik Dili	İngilizce	112	56,0
	Arapça	41	20,5
	Rusça	7	3,5
	Almanca	8	4,0
	Diğer	32	16,0
Bağlı Olunan Oda	İro	41	20,5
	İzro	12	6,0
	Muro	17	8,5
	Adro	12	6,0
	Anro	24	12,0
	Aro	12	6,0
	Atro	12	6,0
	Buro	9	4,5
	Çaro	5	2,5
	Garro	16	8,0
	Nero	18	9,0
	Şuro	11	5,5
	Tro	11	5,5
	Bağlı Olunan Bölge	Ege	68
Marmara		22	11,0
Karadeniz		10	5,0
İç anadolu		20	10,0
Doğu anadolu		3	1,5
Güneydoğu anadolu		13	6,5
Ülkesel		64	32,0
Rehberlik Yılı	1 yıldan az	25	12,5
	1-5 yıl	81	40,5
	6-10 yıl	33	16,5
	11-20 yıl	32	16,0
	21 yıl ve üzeri	29	14,5

Çizelge 4.3'e göre; katılımcıların %67'sini (134) erkekler, %33'ünü (66) ise kadınlar oluşturmaktadır. Eğitim durumları incelendiğinde ise katılımcıların % 58 (116)' i lisans mezunudur. Katılımcıların %38 (76) oranla 5001 tl ve üstü gelir durumuna sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların mesleki özellikleri incelendiğinde ise sırasıyla, 112 kişinin İngilizce, 41 kişinin Arapça, 8 kişinin Almanca, 7 kişinin Rusça dilini kullanarak mesleğini icra ettiği görülmektedir. Katılımcıların çoğunu İstanbul rehberler odasına (İRO) kayıtlı kişiler oluşturmaktadır. Çizelge 4.3'e göre en fazla katılımcı ege bölgesine bağlı olan rehberlerden oluşmaktadır. Rehberlik yılları incelendiğinde ise en çok 1-5 yıla yakın süreyle mesleğini yapan 81 kişinin olduğu görülmektedir.

Betimleyici analiz sürecinin bir sonraki aşamasında Zaman yönetimi ve Yenilenme ölçek maddelerine ilişkin standart sapma, ortalama ve genel ortalamalar dikkate alınmıştır. İlgili bulgulara Çizelge 4.4'de sunulmaktadır.

Çizelge 4.4. Zaman yönetimi ve yenilenme ölçek maddelerine ilişkin ortalamalar

Zaman yönetimi ve Yenilenme Maddeleri		Ortalama	Standart Sapma	Genel Ortalama
Zaman Yönetimi	1.Güne başlamadan önce gününüzü planlar mısınız?	3,8850	1,29622	3,878
	2.Önceliklerinizi belirler ve onlara uyar mısınız?	3,9000	1,13421	
	3.Genel olarak kendi zamanınızı kendiniz planladığınızı hisseder misiniz?	3,6700	1,19088	
	4.Zamanınızı yapıcı olarak kullanıyor musunuz?	3,7300	1,05958	
	5.Genellikle amaçlarınızın hepsini size verilen zaman içerisinde çoğunlukla başarabileceğinizi düşünür müsünüz?	4,0250	1,03427	
	6.Küçük kararları çabucak verebiliyor musunuz?	4,0600	1,21399	
Yenilenme	1.İşim sayesinde fiziksel olarak aktifim.	3,4800	1,59131	3,541
	2.İşim sayesinde yeni farklı şeyler denerim.	3,5300	1,56247	
	3.İşim sayesinde hoşuma giden şeyler yaşarım	3,5450	1,54919	
	4.İşim sayesinde yeni şeyler öğrenirim.	3,6100	1,68287	

Çizelge 4.4'e göre zaman yönetimi ölçeğine dair ifadelerin ortalamaları incelendiğinde altıncı ifadenin (Küçük kararları çabucak verebiliyor musunuz?), yenilenme ölçeğine dair ifadeler incelendiğinde ise dördüncü ifadenin (İşim sayesinde yeni şeyler öğrenirim.) ortalamasının yüksek olduğu görülmektedir. Çizelge 4.4'e göre yer alan ifadeler en düşük ortalama bakımından incelendiğinde zaman yönetimi ölçeğinde en düşük ifade; üçüncü ifade (Genel olarak kendi zamanınızı kendiniz planladığınızı hisseder misiniz?), yenilenmede ise birinci ifadenin (İşim sayesinde fiziksel olarak aktifim.) yer aldığı görülmektedir. Çizelge 4.4'de katılımcıların verilerine ilişkin analizinde her iki ölçeğin ortalamasının yüksek çıktığı, aralarında kıyas bakımından ise zaman yönetiminin ortalamasının yenilenmeye göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Zaman yönetimi ölçeği genel ortalama bakımından incelendiğinde değerinin 3,878, yenilenmenin ise 3,541 olduğu bulgulanmıştır.

4. 2. 3. Güvenilirlik analizi

Çizelge 4.5. Zaman yönetimi ve yenilenme ölçeklerine ait güvenilirlik analizi (n=200)

Maddeler	Alfa Katsayısı (α)	
1-Güne başlamadan önce gününüzü planlar mısınız?	,893	,890
2-Önceliklerinizi belirler ve onlara uyar mısınız?		
3-Genel olarak kendi zamanınızı kendiniz planladığınızı hisseder misiniz?		
4-Zamanınızı yapıcı olarak kullanıyor musunuz?		
5-Genellikle amaçlarınızın hepsini size verilen zaman içerisinde çoğunlukla başarabileceğinizi düşünür müsünüz?		
6-Küçük kararları çabucak verebiliyor musunuz?		

Çizelge 4.5. (Devamı) Zaman yönetimi ve yenilenme ölçeklerine ait güvenilirlik analizi (n=200)

1-İşim sayesinde fiziksel olarak aktifim.	,972	
2-İşim sayesinde yeni farklı şeyler denerim.		
3-İşim sayesinde hoşuma giden şeyler yaşarım.		
4-İşim sayesinde yeni şeyler öğrenirim.		

İkinci saha çalışması sonrası elde edilen verilerin analizi neticesinde zaman yönetimi ölçeğinin güvenilirliği % 89,3 , yenilenme ölçeğinin %97,2 ve ölçeğin genel güvenilirliği de %89 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin tamamı için birinci saha çalışmasında hesaplanan güvenilirlik %87,1'den %89'a yükselmiş ve ölçek güvenilirliğinin arttığı görülmüştür.

4. 2. 4. Açıklayıcı faktör analizi

Bir yapıyı ölçmek için kullanılan maddelerin, o yapıyı ölçüp ölçmediğini test etmek ve yapı geçerliliğini belirleyebilmek amacıyla faktör analizinden yararlanır (Alpar, 2012:497). Bu kapsamda açıklayıcı faktör analizinde (AFA) amaç, ölçek ifadelerinin o yapıyı temsil edip etmediğini test etmektir. Faktör analizinde her boyut en az üç faktör maddesinden oluşmalı ve bir madde yalnızca tek bir faktöre yük (değer) vermelidir (Sipahi, Yurtkoru ve Çinko, 2010:81; Büyüköztürk, 2013:135).

Çizelge 4.6. Zaman yönetimi ve yenilenme ölçeklerine ait faktör analizi

Maddeler	Yükü	Eşkökenlilik	Özdeğeri	Açıklanan Varyans	Ortalama
Zaman yönetimi ölçeği					
1-Güne başlamadan önce gününüzü planlar mısınız?	,812	,659	3,925	65,419	3,878
2-Önceliklerinizi belirler ve onlara uyar mısınız?	,867	,752			
3-Genel olarak kendi zamanınızı kendiniz planladığınızı hisseder misiniz?	,843	,711			
4-Zamanınızı yapıcı olarak kullanıyor musunuz?	,822	,676			
5-Genellikle amaçlarınızın hepsini size verilen zaman içerisinde çoğunlukla başarabileceğinizi düşünür müsünüz?	,750	,562			
6-Küçük kararları çabucak verebiliyor musunuz?	,752	,565			

Çizelge 4.6. (Devam) Zaman yönetimi ve yenilenme ölçeklerine ait faktör analizi

<i>Kaiser-Meyer-Olkin: ,864; Bartlett's Küresellik Testi için Ki-Kare: 652,915 ; p: ,000</i>					
Yenilenme Ölçeği					
1-İşim sayesinde fiziksel olarak aktifim.	,938	,880	3,69	92,261	3,541
2-İşim sayesinde yeni farklı şeyler denerim.	,968	,937			
3-İşim sayesinde hoşuma giden şeyler yaşarım.	,970	,941			
4-İşim sayesinde yeni şeyler öğrenirim.	,966	,933			
<i>Kaiser-Meyer-Olkin: ,882; Bartlett's Küresellik Testi için Ki-Kare: 1122,662 ; p: ,000</i>					

Veri yapısının faktör analizi için uygun olup olmadığını test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. Veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığını değerlendirmek için KMO değerinin 0.50'den yüksek olması ve Barlet testi sonuçlarının da anlamlı olması beklenmektedir (Kalaycı, 2010:321).

Zaman yönetimi ölçeği için hesaplanan KaiserMeyer-Olkin (KMO) değeri **,864** ($p=,000$) olarak hesaplanmış ve anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. KMO değeri **%60**'tan oldukça büyük hesaplandığı için veri setinin faktör analizi için uygun olduğu rahatlıkla söylenebilir. 6 maddeden oluşan zaman yönetimi ölçeğinin tek bir faktör altında toplandığı gözlemlenmiştir. Bunun için hesaplanan öz değer **3,925**'tir. Bu maddeler **3,878** ortalama ile toplam varyansın **% 65,419**'unu açıklamaktadır.

Yenilenme ölçeği için ise hesaplanan KMO değeri **% 88,2** ($p=,000$)'dir. KMO değeri anlamlı ve yüksek gözlemlendiğinden dolayı, yenilenme ölçeğinin faktör analizi için uygun olduğu gözlemlenmiştir. Bu kapsamda 4 maddelik yenilenme ölçeği tek bir faktör altında toplanmıştır. Yenilenme ölçeği için hesaplanan öz değer **3,69**'dur. 4 maddenin ortalaması **3,54**'tür. Bu maddeler toplam varyansın **% 92,261**'ini açıklamaktadır.

4. 2. 5. Korelasyon analizi

Araştırmada yer alan değişkenler arasında anlamsız veya anlamlı doğrusal bir ilişki, olup olmadığını aynı zamanda ilişki düzeylerini test etmek adına zaman yönetimi ve yenilenme değişkenlerine korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucu oluşan Pearson Correlation katsayısı sonuçları Çizelge 4.7’de sunulmuştur.

Hipotez Sınanması

H₁: Zaman yönetimi ile yenilenme arasında pozitif anlamlı bir ilişki vardır.

Zaman Yönetimi ↔ Yenilenme

Korelasyon testi iki sürekli değişken arasında bir ilişkinin var olup olmadığını varsa ilişkinin yönü ve şiddeti hakkında bilgi veren testlerdir (Gürbüz ve Şahin, 2014). Hipotezin geçerliliğini test etmek amacıyla korelasyon testi uygulanmış ve elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.7. Zaman yönetimi ve yenilenme arasında korelasyon testi

		Zaman Yönetimi	Yenilenme
Zaman Yönetimi	Pearson Correlation	1	,318**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	200	200

**0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Pearson Correlation katsayısı ‘r’ ile gösterilir ve r=1 ise pozitif doğrusal ilişki; r=-1 ise negatif doğrusal ilişki vardır. Eğer r=0 ilişki olmadığı şeklinde yorumlanır. Bunun paralelinde ‘r’ katsayısı, (0.00-0.25) aralığında ise ilişki çok zayıf, (0.26-0.49) aralığında ise ilişki zayıf, (0.50- 0.69) aralığında ise ilişki orta, (0.70-0.89) aralığında ise ilişki yüksek ve (0.90-1.00) aralığında ise çok yüksek bir ilişki olduğu belirtilmektedir (Kalaycı, 2010:116).

Çizelge 4.7’den hareketle Zaman yönetimi ve Yenilenme arasında hesaplanan Pearson Correlation kat sayısı r=,318**’dir. Buna göre zaman yönetimi ve yenilenme arasında pozitif yönde zayıf ancak istatistikî yönde anlamlı bir ilişkinin var olduğu gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgudan hareketle H₁ hipotezi kabul edilmiştir.

4. 2. 6. Regresyon analizi

Araştırma kapsamında oluşturulan hipotezler yönünde bir model oluşturulmuştur. Araştırmada yer alan model dahilinde hipotezleri test etmek adına regresyon eşitliğinden yararlanılmıştır. İlgili bulgular Çizelge 4.8’de yer almaktadır.

Hipotez Sınanması

H₂:Zaman yönetiminin yenilenmenin üzerinde pozitif anlamlı bir etkisi vardır.

Zaman Yönetimi → Yenilenme

Çizelge 4.8. Zaman yönetiminin, yenilenme ölçeği üzerindeki etkisini gösteren regresyon testi

Model	Standardize edilmemiş katsayılar		Standardize edilmiş katsayılar	t-değeri	Anlam Düzeyi	Bağlantı İstatistikleri	
	B	Std. Error	Beta			Tolerans	VIF
(Sabit)	1,518	,441		3,439	,001		
Zaman Yönetimi	,522	,111	,318	4,713	,000	1,000	1,000
Bağımlı Değişken : Yenilenme DW: 1,608			Model: R: 0.318 ; R ² : 0.101; Düzeltilmiş R ² : 0.096; F: 22,210, p<0.0000				

Analiz sonuçlarına göre modeli anlamlı bulunmuştur (F=22,210 p<0,000). Modele göre bağımsız değişken toplam varyansın %9,6’sını açıklamaktadır. Modelimizin sabit terimi 1,518 değerini almaktadır. Buna göre zaman yönetiminiz sıfır olsa bile yenilenme puanı 1,518 birimlik değere sahip olmaktadır. Zaman yönetimi puanlarındaki bir birimlik artış yenilenme puanını % 52,2 oranında artırmaktadır. Zaman yönetiminin modele katkısı anlamlıdır (p<0,000).

Varyans Şişkinlik Faktörü (VIF) ve Durbin-Watson (D-W) istatistikleri regresyon modelinde açıklayıcı değişkenlerin çoklu doğrusal bağımlı ve ardışık bağımlı olmaması gerektiğini test eden iki yaklaşımdır; VIF, açıklayıcı değişkenler arasında çoklu doğrusal bağımlılık olup olmadığını test eder ve VIF=1 ise çoklu doğrusal bağımlılığın yok olduğu,

$1 < VIF \leq 5$ ise orta düzeyde çoklu doğrusal bağımlılık olduğunu gösterir (Özdamar, 2011:526). Durbin-Watson katsayısı ise, otokorelasyonu (hata terimlerin ardışık bağımlılık gösterip göstermediği) test etmekte kullanılır ve DW değerinin 1,5 ile 2,5 arasında olması beklenir (Kalaycı, 2010:264).

Çizelge 4.8'e bakıldığında zaman yönetimine ait VIF değerinin 1 olduğu ve çoklu bağıntı probleminin olmadığı gözlemlenmiştir. DW değerinin ise (DW=1,608) 1,5 ile 2,5 arasında hesaplandığını ve otokorelasyon sorununun olmadığı gözlemlenmiştir. Buna göre H_2 hipotezi kabul edilmiştir. Zaman yönetimi, yenilenmeyi anlamlı ve pozitif bir şekilde yordamaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Zaman yönetimi, kişilerin; eğitim alanı, kariyer planlaması ve meslek hayatında, şirketlerin büyümesinde, sektörel faaliyetlerin gelişmesinde ve yaygınlaşmasında önemli bir etkene sahiptir. Lakein'e göre zaman yönetimi, ihtiyaçların belirlenmesi, ihtiyaçlara ulaşmak için amaçların hazırlanması, gerekli görevlerin önceliklendirilmesi ve bu görevlerin planlama, programlama ve liste yapma yöntemleriyle kaynaklara ve zamana göre ayarlanmasını kapsar (Çağlıyan ve Göral, 2009: 176). Yenilenme ise; kişinin sevdiği işlerle uğraşması, hayatına dair yeni deneyimlere yönelerek kendini sürekli geliştirmesi ve öğrenme sürecidir (Koçak ve Eryılmaz, 2018a). Bireylerin yenilenmesi için mevcut zamanını doğru bir şekilde yönetebilmesi gerekmektedir. Bu noktada zaman yönetiminin yenilenme üzerinde etkisi araştırılmıştır. Araştırma da meslekleri gereği dar bir zamanı yönetebileceği ön görülen, yoğun bir çalışma hayatı olan turist rehberlerinden veriler toplanmıştır. Araştırma da turist rehberleri üzerinden zaman yönetiminin yenilenme üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bu kapsamda ilgili değişkenlerin arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla araştırma soruları geliştirilmiştir. Daha sonra ise buna ek olarak hipotez geliştirilmiş ve bir sonraki süreçte araştırma sorularına cevap aranmış, hipotezler test edilmiştir.

Araştırmada iki adet saha çalışması yapılmıştır. Birinci saha çalışmasının amacı ölçekte yer alan ifadelerin anlaşılabilirliğini sağlamak ve elde edilen verilerin güvenilirlik analizi yaparak ölçek güvenilirliklerini test etmektir. Bu kapsamda ilk saha çalışmasında kullanılan zaman yönetimi ve yenilenme ölçeği tezin çalışma konusu paralelinde düzenlenerek sahaya çıkmıştır. Veri toplama süreci pandemi dönemine denk geldiği için veriler online toplanmıştır. Toplamda 100 kişiye anket uygulanmıştır. Birinci saha çalışmasında 100 kişiye ait veriler analiz edilerek ölçeklerin güvenilirlikleri analiz edilmiştir. İlgili test sonucu, anlaşılmayan ve güvenilirliği düşük olan maddeler çıkarılmış (21 madde) ve zaman yönetimi ölçeği tekrardan revize edilmiştir. Aynı zamanda bu konuda uzman görüşüne başvurulmuş ve üç uzman görüşü alınmıştır. Bu kapsamda "1.15.19.17.20.21." numaralı ifadeler dikkate alınarak, ölçek toplamda 6 maddeye indirgenmiştir. Yenilenme ölçeğinde yer alan ifadelerin güvenilirliği yüksek çıktığı için ifadeler eksiltilmemiş veya değiştirilmemiştir. Zaman yönetimi algısını ölçmek için

belirlenen maddeler ile yenilenme ölçeğine ait maddelerle ikinci saha çalışmasına geçilmiştir.

İkinci saha çalışmasında toplamda 200 kişiye anket uygulanmıştır. Anket uygulanan kişilerin profesyonel rehber olmasına dikkat edilmiş, Türkiye'nin farklı şehirlerinde bulunan, farklı bölgeleri kapsayan Turist rehberler odasına bağlı olmasına özen gösterilmiştir. Böylece Türkiye'nin dört bir yanında mesleğini yapan rehberlerin görüşleri ve anket verileri dikkate alınarak çalışmaya dâhil edilmiştir. Tureb'e bağlı turist rehberlerine ulaşılarak anket yapılmıştır. Elde edilen verilerin tamamı değerlendirilmeye alınmış ve analiz edilmiştir.

Sonraki aşamada ise ikinci sahada toplanan veriler analiz edilmiştir. Öncelikle betimsel analiz yapılmış daha sonra sırasıyla güvenilirlik analizleri, açıklayıcı faktör analizleri, korelasyon analizi, regresyon eşitliği testi yapılmıştır.

Betimleyici analizlerden hareketle, katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde erkeklerin oranının kızların oranına göre hemen hemen iki katı olduğu, yaşlarının ise büyük oranda 18-30 yaş arasında ve bekâr oldukları gözlemlenmiştir. Rehberlerin eğitim durumları incelendiğinde lisans mezunu olanların 116 kişi ile en yüksek eğitim durumuna sahip olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu mesleklerini İngilizce ve Arapça dillerinde icra etmektedir. Verilere ait analizler incelendiğinde her iki ölçeğin ortalamalarının yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Her bir değişkende yüksek olan ortalamalardan hareketle, zaman yönetiminin ortalamasının (3,878) yenilenmeye (3,541) göre daha yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Bir sonraki aşamada ise ölçek yapılarının güvenilirliğini ve yapı geçerliliğini test etmek amacıyla güvenilirlik ve faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonrası her bir faktör boyutunu ölçen maddelerin kendi yapıları altında toplandığı ve güvenilirlik analizi sonucuyla da toplam madde güvenilirlikleri ile beraber her bir ölçeğin kendi yapısı altında güvenilirliklerinin sağlandığı tespit edilmiştir. Ünal (2019), çalışmasında zaman yönetimi ölçeğinde yer alan ifadelerin yapı geçerliliğini sağlayıp sağlamadığını anlamaya dair güvenilirlik analizi yapılmış ve bunun sonucunda yapılarının güvenilirliklerinin kabul edilir düzeyde olduğu ileri sürülmüştür. Kırmızıer (2018), çalışmasında yenilenme ölçeğinin alt boyutlarının yapı geçerliliğini test etmek amacıyla güvenilirlik analizi yapmış ve sonuç

olarak yapıların güvenilirliklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu ortaya konulmuştur. Ünal (2019) ve Kırmızıer (2018)'in çalışmalarından hareketle ilgili çalışmalarda belirlenen güvenilirlik değerleri ile bu çalışmada test edilen değerlerin birbirini desteklediği söylenebilir.

Araştırma hipotezlerini test etme sürecinde iki analiz biriminden yararlanılmıştır. H_1 için korelasyon analizi, H_2 için ise regresyon analizi yapılmıştır. Analiz biriminde yer alan hipotezlerden hareketle zaman yönetimi ve yenilenme arasındaki ilişki ve etki durumu test edilmiştir. H_1 'e göre zaman yönetimi ve yenilenme arasında pozitif anlamlı bir ilişki beklenmektedir. Yapılan analiz sonucunda bu beklenti desteklenmiştir. Zaman yönetimi ile yenilenme arasında istatistiki anlamda anlamlı bir ilişki gözlemlenmiş h_1 kabul edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre zaman yönetimi ile yenilenme arasında ilişki vardır. Yenilenme kişinin sürekli olarak kendini geliştirmesi ve sevdiği işlerle uğraşmasıdır. Yenilenmenin gerçekleşmesi için ise zamanın iyi kullanılması gerekmektedir. Bu noktada zaman yönetiminin bireyin yenilenebilmesi açısından önem arz ettiği düşünülmektedir. Kişilerin zamanlarını ne kadar iyi yönetirse yaşadıkları stres ve kaygı düzey o derece azalacaktır (Yaşartürk, Akyüz ve Karataş, 2018: 235). Yenilenme ise stres kaynaklarının ortadan kalkmasıyla ortaya çıkmaktadır (Saltık ve Akova, 2019: 3; Yıldız vd., 2019: 1395). Bu araştırma da elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir.

Bir sonraki test sürecinde h_2 için regresyon analizi yapılmıştır. H_2 'de zaman yönetiminin yenilenmeyi olumlu anlamda etkilemesi beklenmektedir. Yapılan analiz sonucu hipotezimiz doğrulanmış ve h_2 kabul edilmiştir. Regresyon analizinden hareketle, zaman yönetimi, yenilenmeyi anlamlı ve pozitif bir yönde etkilemektedir. Tüm bu analizler neticesinde araştırma çerçevesinde zaman yönetimi değişkeninin yenilenme değişkenini etkilediğine ilişkin geliştirilen model anlamlı bulunmuştur. Oğuz (2002), İşcan (2008), Şen (2014) çalışmalarında zaman yönetiminin başarı üzerindeki etkisini, Daştan (2012), Dalkıran (2014), Anbea (2018), Tata (2019), Yiğitel (2021) çalışmalarında zaman yönetiminin performans üzerindeki etkisini, Söylemez (2019) ve Sever Aslan (2021) zaman yönetimin tükenmişlik, stress ve yaşam doyumu üzerindeki etkisini araştırmış ve olumlu çıktılar elde etmişlerdir. Zaman yönetiminin bireysel çıktılar üzerinde etkili olması yenilenme gibi bir çıktı üzerindeki etkisini desteklemektedir. Literatürde yer alan çalışmalar yapılan analiz sonucu elde edilen çıktıları desteklemektedir.

Global dünyada zamanın önemi eşsizdir. Başarıya erişmek için çok çalışmamız gerekir ancak dağınık ve plansız çalışma stili bu süreyi uzatabilir veya olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalmak kaçınılmaz olabilir. İşte bu noktada zaman yönetimi kavramının önemi devreye girmektedir. İnsanın kariyerinde, iş hayatında hatta gündelik hayatında bile zamanını iyi yönetmesi gönül rahatlığı yanı sıra kafa rahatlığı, zihinsel rahatlık ve stresi minimuma indirme gibi hayatını iyi yönetebilme adına yararlı olan zaman yönetiminin önemi giderek artmaktadır. Yapılan bu çalışma da bireylerin zamanlarını iyi yönetebilmesi sonucunda oluşan yenilenme kavramının etkisi araştırılmıştır. Yapılan analizler sonucu bu etkinin pozitif yönde olduğu ve anlamlı olduğu bulgulanmıştır. Literatürde zaman yönetimiyle ilgili yer alan çalışmalar oldukça fazladır ancak zaman yönetimi ve yenilenme arasındaki bağlantıyı inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bakımdan bu çalışmanın literatüre, akademik bireylere, bilime ve başarıyı elde etmek isteyen tüm bireylere bir kazanım sunacağı düşünülmektedir. Çalışma iki değişken arasındaki ilişki ve etkiyi ele almıştır bu bakımdan diğer çalışmalara yön vereceği de düşünülmektedir. Tez kapsamına bağlı kalarak alanyazına bazı önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler aşağıda sunulmuştur.

Son zamanlarda internet ve sosyal medyanın kullanımının artmasıyla birlikte boş zaman diliminin dahi iyi yönde değerlendirilememesi genel anlamda bu kavramlar neticesinde oluşmaktadır. Birey bu süreçte kendini yoğun görmektedir ve işlerini aksatmaktadır. Plansızca yaşam biçimi birçok olumsuz etkene itmektedir. Bu yönde gelişen olumsuz etmenlere karşı zaman yönetimi oldukça faydalı olacaktır. Bu kapsamda zaman yönetiminin yenilenme üzerindeki etkisini inceleyen bu çalışma bireye oldukça farklı bir bakış açısı sunacaktır. Bu bağlamda ileride yapılacak olan çalışmaların zaman yönetimi ile birlikte birçok değişkeni ele alarak bireyin üstünde ne gibi bir etkisi olduğunun araştırılması önerilmektedir.

Bu çalışmada örneklem grubu olarak yalnızca turist rehberleri ele alınmıştır. Bu çalışmanın bir sınırlılığını kapsamaktadır. İlerde bu konuyu ele alıp araştırarak bilim insanlarına farklı bir örneklem grubu üzerinde (turist, acente çalışanları, otel çalışanları, turizm sektöründe yer alan bireyler ve diğer sektörde çalışan bireyler) araştırma yapması önerilmektedir.

Turist rehberleri yoğun bir iş temposuyla çalıştıkları için bazı anlarda yorgun düşmekte ve rekreasyon kapsamına giren birçok etkinliği yapamamaktadır. Dolayısıyla rutin işler tekrarlanmakta, yeni kazanımlar elde edilmeksizin hayatlarına devam etmekte ve plansız

yönetimden dolayı kendine vakit ayıramamaktadır. Bu çalışmada ele alınan iki değişkenler bu yargıyı oldukça yakından ele almaktadır. Turist rehberleri iyi bir planlama ile zamanlarını daha iyi yöneterek birçok etkinlik kavramını yaşayabilir ve hayatında değişim yaratacak yenilenme kavramının tadını yakından hissedebilir. Bundan dolayı bu çalışmada örneklem olarak ele alınan turist rehberlerine, zaman yönetimini en iyi şekilde yürüterek rahatlığa erişmenin yanı sıra düzenlenen turları gönül rahatlığı ile en iyi şekilde yapabilmesi için zaman yönetimi konusunda planlıca hareket etmeleri önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adair, J. E., ve Allen, M. (1999). *Time management and personal development*. Thorogood publishing.
- Ahipaşaoğlu, S. (1997). Ülkesel Profesyonel Turist Rehberi Gereksiniminin Tahmini İçin Bir Model Önerisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 10-14.
- Alay, S. ve Koçak, S. (2002). Validity And Reliability Of Time Management Questionnaire. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 9-13.
- Alay, A. G. S., ve Koçak, S. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 35(35), 326-335.
- Altan, M. (2018). Uluslararası pazarlamada ikincil veriler kullanılarak hedef pazar seçimi ve bir model önerisi (*Yüksek Lisans Tezi, KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Akgemci, T., Çelik, A., Aydoğan, E., ve Akatay, A. (2003). Zaman Yönetimi ve Yönetmel Zamanda Etkinlik. *Gazi Kitabevi, Ankara*.
- Akgül, B. M., ve Gürbüz, B. (2011). Boş Zaman Tutum Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 37-43.
- Akyüz, B., Ünal, Ö. F., Mehmet, M. E. T. E., ve Doger, F. (2015). İnşaat Sektöründe Zaman Yönetimi: Irak'ın Küzeyindeki Türk Şantiyeleri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 85-106.
- Ardahan, F. (1998). Toplam Kalite Düşüncesi İle Zaman Yönetimi. *Standart Dergisi, Ankara*.
- Altunışık, R. Coşkun, R. Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (SPSS Uygulamalı), 7. Baskı, *Sakarya: Sakarya Yayıncılık*.
- Anbea, A. M. A. (2018). Zaman yönetimi ve çalışanların performans düzeyine etkisi (*Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Ap, J., ve Wong, K. K. (2001). Case study on tour guiding: Professionalism, issues and problems. *Tourism management*, 22(5), 551-563.
- Aslan, S. D. (2021). Zaman Yönetimi Eğitiminin Yönetici Hemşirelerin Yönetmel Stres ve Yaşam Doyumlarına Etkisi (*Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Aslan, Z., ve Çokal, Z. (2016). Profesyonel turist rehberinin kültürel değerlere katkısına ilişkin turist algılamaları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4(1), 53-69.

- Batman, O. (2003). Türkiye'deki profesyonel turist rehberlerinin mesleki sorunlarına yönelik bir araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 117-134.
- Bayram, G. E. (2017). Motivasyonun demografik ve mesleki özelliklere göre farklılaşması: Turist rehberleri üzerine bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, 12(48), 257-271.
- Bayramlı, Ü. Ü. (2017). Zaman yönetimi: Öz yönetim, zaman tuzakları, zaman yönetim teknikleri. 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bulut, Z., (2021). Rekreasyon Faaliyetlerinin Tercihinde İçsel Ve Dışsal Seyahat Motivasyon Faktörlerinin Etkisi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükşalvarcı, A., Balı, S., ve Ay, E. (2018). Kültürel Amaçlı Rekreasyon Faaliyeti Olarak Uşak'ta Müze Ziyaretleri [Museum Visits in Uşak as a Cultural Purpose Recreation Activity]. *Eurasian Academy of Sciences Eurasian Business ve Economics Journal*, 16, 113-126.
- Can, E. (2015). Boş zaman, rekreasyon ve etkinlik turizmi ilişkisi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 1-17.
- Chen, C. C., Petrick, J. F., and Shahvali, M. (2016). Tourism experiences as a stress reliever: Examining the effects of tourism recovery experiences on life satisfaction. *Journal of Travel Research*, 55(2), 150-160.
- Clare, G. (2002). *Tourism Planning: Basics. Concepts, Cases* Rutledge Taylor ve Francis, London/New York.
- Cüceloğlu, D. (1997). İyi düşün doğru karar ver (18. Baskı). *İstanbul: Sistem Yayıncılık*.
- Çağlıyan, V., ve Göral, R. (2009). Zaman yönetimi becerileri: Meslek yüksekokulu öğrencileri üzerine bir değerlendirme. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, 11(17), 174-188.
- Çuhadar, A. (2020). Sosyal medya kullanımı ve boş zaman yönetimi ilişkisinin incelenmesi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma (Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Dalkıran, E. (2014). Zaman yönetiminin hemşirelerin iş verimine etkisi (İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk hastalıkları ve cerrahisi eğitim ve araştırma hastanesi örneği), (Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Daştan, S. (2012). Organizasyonlarda zaman yönetiminin iş görenlerin performansına etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.

- Deb, S. (2001). *Contemporary Issues on Management*. Atlantic Publishers ve Dist.
- Demirtaş, H., ve Özer, N. (2007). Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik başarısı arasındaki ilişkisi. *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 34-47.
- Derks, D., ve Bakker, A. B. (2014). Smartphone use, work–home interference, and burnout: A diary study on the role of recovery. *Applied Psychology*, 63(3), 411-440.
- Doğan, Ö. (2018). Zaman Yönetimi ve Akademik Başarı İlişkisi: Artvin Çoruh Üniversitesi, Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Bir Uygulama. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 149-174.
- Dinçay, H. (2010). Seçilmiş üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi becerileri ve fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişki (*Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Edwards, B. D., Bell, S. T., Arthur, Jr, W., ve Decuir, A. D. (2008). Relationships between facets of job satisfaction and task and contextual performance. *Applied psychology*, 57(3), 441-465.
- Ellet, B. (2005). *About Time. T+ D*, 59(6), 75-76.
- Erdul, G. (2005). Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi becerileri ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki (*Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi*).
- Erkuş, A. (2009). Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreçleri. *Ankara: Seçkin Yayın Evi*.
- Genç, E. ve Aydoğan, E. (2016). İşyerinde Sanal Tembellik Davranışı Ve Etkin Zaman Yönetimi İlişkisi: Bir Kamu Kurumunda Araştırma. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 558-571 .
- Gunn, C. A., ve Var, T. (1994). Tourism Planning: Basics. *Concepts, Cases*, 3.
- Güçlü, D. (2001). Zaman Yönetimi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 25 (25) , 87-106. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10371/126932>.
- Gökdemir, S., Yıldırım, H. M., ve Ateş, A. (2020). Turist Rehberlerinin Liderlik Tarzlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Çanakkale Rehberler Odası Örneği. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(29 Ekim Özel Sayısı), 1-1.
- Gözel, E. (2009). İlköğretim okulu öğretmenlerinin zaman yönetimi hakkındaki görüşleri (*Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Gürbüz, M., ve Aydın, A. H. (2012). Zaman kavramı ve yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / KSU Journal of Social Sciences*, 9 (2).

- Gürbüz, S., ve Şahin, F. (2014). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. *Ankara: Seçkin Yayıncılık*, 271.
- Güven, N. (2019). Çalışan Kadınların Zaman Yönetimi Ve Stresle Başa Çıkma Tarzları (*İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*).
- Güzel, F. Ö. (2014). Turizmin Vitrin Yüzleri: Profesyonel Turist Rehberleri-Güncel Rehber İstatistik Verileri. *Yönetmelik Ve Söz Konusu Değişiklikler, Standart Ekonomik Ve Teknik Dergi*, 622, 53-60.
- Gunn, C. A., ve Var, T. (1994). *Tourism Planning: Basics. Concepts, Cases*, 3.
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., ve Dinç, Y. (2003). Boş zaman ve rekreasyon kavramlarının analizi. *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi: Örnek Animasyon Uygulamaları. Ankara: Detay Yayıncılık*.
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., ve Dinç, Y. (2015). Boş zaman ve rekreasyon kavramlarının analizi. *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi: Örnek Animasyon Uygulamaları. Ankara: Detay Yayıncılık*.
- Hall, C. M., ve Page, S. J. (2014). *The geography of tourism and recreation: Environment, place and space. Routledge*.
- İskender, A. (2019). Boş zaman ve rekreasyon ile turizm arasındaki ilişki üzerine akademik bir araştırma. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 22(1), 50-59.
- İnternet: Turist Rehberler Birliği (2021). Üye Odalar. URL: <http://tureb.org.tr/tr/Oda> , Son Erişim Tarihi: 21.05.2021.
- İnternet: Turist Rehberler Birliği (2021). 6326 Sayılı Turist Rehberliği Mesleği Kanunu. URL: <http://tureb.org.tr/tr/Page/Detail/60> , Son Erişim Tarihi: 21.05.2021.
- İnternet: Turist Rehberler Birliği (2021). Rehber İstatistikleri. URL: <http://tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/> , Son Erişim Tarihi: 21.05.2021.
- İnternet: Turist Rehberler Birliği (2022). Rehber Taban Ücretleri. URL: <http://www.tureb.org.tr/tr/Page/Detail/64> , Son Erişim Tarihi: 01.01.2022.
- İnternet: Türk Dil Kurumu (2022). Zaman kavramı URL: <https://sozluk.gov.tr/> , Son Erişim Tarihi: 01.02.2022.
- İnternet: Türk Dil Kurumu (2022). Rekreasyon kavramı URL: <https://sozluk.gov.tr/> Son Erişim Tarihi: 20.02.2022.
- İnternet: World Federation of Tourist Guide Associations (2021). What is a Tourist Guide?. URL: <https://wftga.org/about-us/what-is-a-tourist-guide/> , Son Erişim Tarihi: 21.05.2021.

- İslamoğlu, A. H. ve Alniaçık, Ü. (2014). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. *İçinde* (511). *İstanbul: Beta Yayınevi*.
- İşcan, S. (2008). Pamukkale üniversitesi öğrencilerinin zaman yönetimi becerilerinin akademik başarıları üzerindeki etkisi (*Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Kalaba, B. (2021). Hizmet Kalitesi ile Yenilenme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Hatay Arkeoloji Müzesi Örneği (*Yüksek Lisans Tezi, İskenderun Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İskenderun*).
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayıncılık.
- Karacaoğlu, S., ve Sert, A. N. (2018). Turist rehberlerinin mesleki sorunları üzerine bir araştırma: kapadokya örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(3), 81-99.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon: Boş Zamanları (Yedinci Baskı)*. Bağırğan Yayınevi, Ankara.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon boş zamanları değerlendirme (6. Baskı)*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karadağ, K. (2013). Zaman yönetimi ve yöneticiler. *İdarecinin Sesi Dergisi*, 155(1), 99-103.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kıngır, S. (2007). *Yönetimsel Anlamda Zamanın Etkin Kullanımı ve Bir Araştırma*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Kırmızıer, E. (2018). Çeşitli rekreasyon faaliyetlerinin öznel iyi oluşa etkisi: Yenilenme ve ağırılanma perspektifinden karşılaştırmalı bir değerlendirme (*Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*).
- Kıbar, B. (2014). Karabük Üniversitesi Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Karabük*.
- Kıdak, L. B. (2011). Hastane yöneticilerinin zaman yönetimi tutumlarının belirlenmesi: izmir ili eğitim ve araştırma hastaneleri uygulaması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (25), 159-172.
- Kline, R. B. (2011). *Convergence of Structural Equation Modeling and Multilevel Modeling*.
- Kocabaş, İ. ve Erdem, R. (2003). Yönetici adayları öğretmenlerin kişisel zaman yönetimi davranışları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 203-210.

- Koch, R. (2011). 80/20 İlkesi: Daha azıyla daha çoğunu elde etmenin sırrı. *Çev. Ed. Kerem Özdemir İstanbul: Varlık Yayınları.*
- Koçak, G. N. ve Eryılmaz, G. (2018a). Rekreasyon Araştırmaları İçin Temel Bir Araştırma Yapısı Ve Ölçek Önerisi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 61-84.
- Koçak, G. N., ve Eryılmaz, G. (2018b). Rekreasyonda Boş Zaman Ön Kabulünün Sınaması Ve Yenilenme Perspektifi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(4), 181-199.
- Koçak, B., ve Kabakulak, A. (2018). Turist Rehberlerinin Meslekten Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Turist Rehberliği Dergisi (Tured)*, 1(1), 24-30.
- Lakein, A., ve Leake, P. (1973). *How to get control of your time and your life* (page. 82). New York: New American Library.
- Lankein, A. (1973). *How To Get Control Of Your Time and Your Life*. David Mc Kay Co. Inc, New York.
- Mackenzie, R. A. (1989). *Zaman Tuzağı*, Çev. Y. Güneri, İlgı Yayıncılık, İstanbul.
- Mieczkowski, Z. (1990). World trends in tourism and recreation.
- Oğuz, S. (2002). Çalışma Yaşamında Zaman Yönetiminin Personel Başarısı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.*
- Ölçer, F. (1999). Verimli zaman kullanımının etmenleri. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(3), 133.
- Ökdem, M. (2019). Üniversitesi Öğrencilerinin Zaman Yönetiminde Düşükleri Zaman Tuzakları ve Bunlarla Başetme Yolları.
- Orel, F. D., ve Yavuz, M. C. (2003). Rekreasyonel turizmde müşteri potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir pilot çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(11).
- Özer, M. (2012). Çalışma Hayatında Zaman Tuzakları Ve Zamani EtkİN Yönetmek. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 1(2), 44-75.
- Özdemir, A. S., Güçer, E., ve Karaküçük, S. (2016). Rekreasyon ve turizm. *Rekreasyon Bilimi (Birinci Baskı)*. ss, 317-392.
- Öztürk, Y. (2018). Boş zaman, rekreasyon ve turizm kavramları arasındaki ilişkinin karşılaştırmalı bir analizi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 1(2), 31-42.
- Phillips, S. R. (1988). The new time management. *Training ve Development Journal*, 42(4), 73-78.

- Polat, T. (2001). Seyahat işletmelerinde profesyonel turist rehberliği, rehberlik mesleğinin sorunları ve çözüm önerileri üzerine bir alan araştırması (*Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi*).
- Pringle, C. D., Jennings, D. F., ve Longenecker, J. G. (1988). *Managing Organizations: Functions and Behaviors: Study Guide to Accompany*. Merrill.
- Randall, C., ve Rollins, R. B. (2009). Visitor perceptions of the role of tour guides in natural areas. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(3), 357-374.
- Romney, G. O. (1945). *Off the Job Living. (First Edition)*. New York: A.S.Barnes.
- Rossmann, J. R., ve Schlatter, B. E. (2008). *Recreation programming: Designing leisure experiences*. Sagamore Publishing LLC.
- Saltık, Z., ve Akova, O. (2019). Yakın Açık Alan Rekreasyon Aktivitelerinin İyi Olma Hali, Psikolojik Dayanıklılık, Yenilenme Deneyimi, Yaşam Doyumu Ve İş Tatmini Üzerindeki Etkileri. *Spor Ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-20.
- Sarı, İ. (2018). *Zaman Yönetimi: Atılan ok Söylenen söz Kaçırılan fırsat Ve Geçen zaman Geri gelmezlerimizdir (1/35)*. noktaekitap.
- Samuk, E. (2014). *Üniversitelerde Görev Yapan Akademik ve İdari Personelin Fiziksel Aktivitelere Katılmalarının Zaman Yönetimi Açısından İlişkinin Araştırılması-Osmangazi Üniversitesi Örneği* (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, Kütahya).
- Saygısever, Y. (2002). İşletme Yöneticilerinin Etkin Zaman Kullanımı ve Çalışanlar Açısından Zaman Yönetiminin Araştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Scott, D. (1993). Zamanı iyi değerlendirmek.(Çev): Ağralıoğlu, N. *Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları*.
- Sever, G. N., Buzlu, M. Ö., ve Yıldız, G. (2015). Tüketim Sonrası Davranış Sürecinde "Yenilenme" Etkisinin Analizi Exploring The " Re-Creation" Affect On Post Consumption Behavioral Process. *Turak Turizm ve Araştırma Dergisi*, 4(2), 4-17.
- Seraphin, H. (2013). The contribution of tour guides to destination understanding and image. The case of Haiti via an analysis of: 'Bonjour blanc, a journey through Haiti'. *In International Research Forum on Guided Tours, Breda University of Applied Sciences*.
- Shivers, J. S., ve DeLisle, L. J. (1997). *The story of leisure: context, concepts and current controversy*. Human Kinetics Publishers.
- Sonnentag, S. ve Fritz, C. (2007). The Recovery Experience Questionnaire: development and validation of a measure for assessing recuperation and unwinding from work. *Journal of occupational health psychology*, 12(3), 204.

- Silahtaroglu, F. (2004). Akademisyenlerde zaman yönetimi. *Gaziosman Paşa Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi, Tokat.*
- Simon, H. A. (1977). The organization of complex systems. *In Models of discovery* (page 245-261). Springer, Dordrecht.
- Sipahi, B., Yurtkoru S., ve Çinko M. (2010). *Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Söylemez, Ö. (2019). Sağlık sektöründe zaman yönetimi ve tükenmişlik üzerindeki etkisi (*Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Şahin, F., ve Gürbüz, S. (2018). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. *Basım, Ankara: Seçkin Yayıncılık*.
- Şen, M. (2014). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinde zaman yönetiminin akademik başarıya etkisi (*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*).
- Tata, A. (2019). The effect of time management skills on academic performance: The case of Libyan graduate students in Turkish universities (*Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Tetik, N. (2006). Türkiye'de profesyonel turist rehberliği ve müşterilerin turist rehberlerinden beklentilerinin analizi (Kuşadası örneği) (*Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Tezcan, M. (1994). Boş zamanları değerlendirme sosyolojisi. *Ankara: Atilla Kitabevi*, 80-90.
- Tutar, H. (2007). Zaman Yönetimi. *II. Baskı, Seçkin yayıncılık San ve Tic. AŞ, Sözkese Matbaacılık, Ankara*.
- Türkmen, M. (2005). Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü merkez örgütünde zaman yönetimi (*Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Usta, Ö. (2009). *Turizm: Genel ve yapısal yaklaşım*. Detay yayıncılık.
- Ünal, A. (2019). Zaman yönetimi ve performans değerlendirme arasındaki ilişkinin öz değerlendirme ile tespit edilmesi: İstanbul ilinde bir araştırma (*Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Vatan, F., ve Özsoy, S. A. (2002). Zaman Yönetimi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 18(3), 89-103.
- Weese, J. (1985). Time Management: Time Saving Tips for the Intramural-Recreational Sports Administrator. *Recreational Sports Journal*, 10(1), 10-14.

- Yaşartürk, F., Akyüz, H. ve Karataş, İ. (2018). Rekreasyon bölümü öğrencilerinin boş zaman yönetimi ile akademik başarılarını etkileyen örgütsel faktörler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 233-243.
- Yenipınar, U., ve Zorkirişçi, A. (2013). Türkiye Ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Turist Rehberliği Eğitimi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 111-136.
- Yetim, A. (2011). Sosyoloji ve spor. *Ankara: Berikan Yayınevi*.
- Yıldız, G. (2014). Rekreasyon araştırmaları için temel bir değişkenin kavramsal ve operasyonel tanımlarıyla sunumu ve geleneksel ön kabullere yönelik eleştirel sınamalar. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi*.
- Yıldız, S., Özdemir, M., Acar, A., ve Akova, O. (2019). Avm Ziyaret Sıklığının Yaşam Memnuniyeti, Yenilenme Deneyimi Ve Deneyimleme Kalitesi Üzerindeki Etkisi: İstanbul'da Bir Araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 1390-1408.
- Yılmaz, A., ve Aslan, S. (2002). Örgütsel zaman yönetimi. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(1), 25-46.
- Yılmaz, G. Ö. (2011). Lisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleğe Bakış Açılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(26), 281-298.
- Yiğitel, S. (2021). İş-aile yaşam çatışması ve zaman yönetimi becerilerinin bireysel performansa etkisi: Sivil havacılık sektöründe bir araştırma (*Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Yüksel, A. K. (2016). Hemşirelerde zaman yönetimi ve zaman yönetimini etkileyen faktörler. *İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*.
- Zengin, B., Nuray, E. K. E. R., ve Bayram, G. E. (2017). Turist Rehberliği Meslek Kanununun Profesyonel Turist Rehberlerince Değerlendirilmesi. *Seyahat Ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 142-156
- Zengin, B. ve Atasoy, B. (2020). Turizm Rehberliği Alanındaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Çerçevesi. *Alanya Akademik Bakış*, 4(3), 975-992.
- Zengin, B., Nuray, E. K. E. R., ve Bayram, G. E. (2017). Turist Rehberliği Meslek Kanununun Profesyonel Turist Rehberlerince Değerlendirilmesi. *Seyahat Ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 142-156.

EKLER

Ek-1: Anket Formu

Değerli Katılımcı;

Bu anket formu, zaman yönetimi ve algılanan yenilenme ilişkisini incelemek amacıyla geliştirilmiştir. Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik özellikler ile ilgili sorular yer almaktadır. İkinci bölümde zaman yönetimi ifadeleri, üçüncü bölümde ise yenilenme ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Lütfen değerlendirmeyi size en uygun biçimde doldurunuz. Sorulara içtenlikle yanıt vermeniz ve gönüllü katılımınız çalışma sonuçlarını olumlu yönde etkileyecektir. Ankete yanıt vermeniz durumunda elde edilen veriler, gizli tutulup sadece eğitim ve bilimsel amaçlı kullanılacaktır.

Katılımınız ve katkılarınız için teşekkür ederiz...

Dr. Öğr. Üyesi Gamze ERYILMAZ

Yüksek Lisans Öğrencisi Dilara DİBOĞLU

İskenderun Teknik Üniversitesi

İskenderun Teknik Üniversitesi

=BİRİNCİ BÖLÜM=

1.Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2.Yaşınız:

3.Medeni Haliniz: () Bekar () Evli

4.Öğrenim Durumunuz: () Ortaokul () Lise () Lisans () Lisansüstü

5.Gelir Durumunuz: () 2500 ve altı () 2501-3000 () 3001-3500 () 3501-4000

() 4001-4500 () 4501-5000 () 5001 ve üstü

6.Kaç Dil Biliyorsunuz?

7.Hangi Dili Kullanarak Mesleğinizi İcra Ediyorsunuz?

8.Hangi Rehberler Odasına Bağlısınız?

9. Üye Olduğunuz Rehberler Odasına Bağlı Olarak Hangi Bölgede Çalışmaktasınız?

.....

10.Ne Kadar Süredir Bu Meslektesiniz?

() 1 yıldan az

() 1-5 yıl

() 6-10 yıl

() 11-20 yıl

() 21 yıl ve

üzeri

=İKİNCİ BÖLÜM=					
Lütfen aşağıda verilen ifadeleri size en uygun biçimde işaretleyiniz.					
5= Her Zaman, 4= Sık Sık, 3= Bazen, 2= Nadiren, 1= Hiç					
Zaman Planlaması(Kısa ve Uzun Vadeli Planlama)					
1.Güne başlamadan önce gününüzü planlar mısınız?	5	4	3	2	1
2.Hafta başlarında her hafta için bir dizi amaçlar saptar mısınız?	5	4	3	2	1
3.Her gün planlama için zaman harcar mısınız?	5	4	3	2	1
4.Her gün kendiniz için bir takım amaçlar belirler misiniz?	5	4	3	2	1
5.Her gün yapmak zorunda olduğunuz şeylerin listesini yapar mısınız?	5	4	3	2	1
6.Bir iş gününde yapmak zorunda olduğunuz aktivitelerin programını yapar mısınız?	5	4	3	2	1
7.Bir sonraki hafta için ne yapmak istediğiniz net olarak belirgin mi?	5	4	3	2	1
8.Çalışmalarınızı bitirmek için kendinize tarih saptar mısınız?	5	4	3	2	1
9.Çok uğraş gerektiren çalışmalarınız için en iyi zamanı programlamaya çalışır mısınız?	5	4	3	2	1
10.Sizin için önemli tarihleri (Örneğin; mesleki eğitim tarihleri, mesleğinizle alakalı seminer/konferans/kongre tarihleri vs.) bir takvim üzerine işaretler misiniz?	5	4	3	2	1
11.Bir faaliyet takvimi için bir dizi amaçlar belirler misiniz?	5	4	3	2	1
12.Mesleğinizle/işinizle/görevinizle alakalı makale, yazı ya da evrakları şimdi gerekli olmasalar bile, gelecekte gerekli olabilir düşüncesiyle dosyalar veya fotokopisini çeker misiniz?	5	4	3	2	1
13. Yakın tarihte herhangi bir tur olmasa bile tur esnasında anlattığınız herşeyi tekrar eder misiniz?	5	4	3	2	1
14.Üzerinde çalışabileceğiniz şeyleri boş zaman bulduğunuzda yapabilmek için yanınızda taşır mısınız?	5	4	3	2	1
15.Önceliklerinizi belirler ve onlara uyar mısınız?	5	4	3	2	1
16.Her hafta sizinle ilgili olan şeyleri önceden bir plan yapmadan ve gerektiği gibi takip etmeden yapar mısınız?	5	4	3	2	1
Zaman Tutumları					
1.Zamanınızı yapıcı olarak kullanıyor musunuz?	5	4	3	2	1
2.Zamanınızı planlama işinde kendinizi geliştirmeye ihtiyaç duyuyor musunuz?	5	4	3	2	1
3.Genel olarak kendi zamanınızı kendiniz planladığınızı hisseder misiniz?	5	4	3	2	1
4.Genellikle amaçlarınızın hepsini size verilen zaman içerisinde çoğunlukla başarabileceğinizi düşünür müsünüz?	5	4	3	2	1
5.Küçük kararları çabucak verebiliyor musunuz?	5	4	3	2	1
6.İnsanlara hayır diyememekten ötürü kendinizi sık sık sizi engelleyen işlerle meşgul durumda bulur musunuz?	5	4	3	2	1
7.Yapacak bir şeyiniz olmadan kendinizi uzun süre bekliyor durumda olur musunuz?	5	4	3	2	1
Zaman Harcattırıcılar					
1.Normal bir iş gününde, işlerinizden kendi özel işlerinize daha çok zaman harcar mısınız?	5	4	3	2	1
2.Fayda sağlamayan alışkanlıklara veya aktivitelere devam eder misiniz?	5	4	3	2	1
3.Günde ortalama bir paket sigara içiyor musunuz?	5	4	3	2	1
4.Çok önemli turlardan bir gün önce plan yapar ve o günde bile o plan üzerinde çalışır mısınız?	5	4	3	2	1
=ÜÇÜNCÜ BÖLÜM=					
Lütfen aşağıda verilen ifadeleri size en uygun biçimde işaretleyiniz.					
5= Kesinlikle Katılmıyorum, 4= Katılmıyorum, 3= Kararsızım, 2= Katılıyorum, 1= Kesinlikle Katılıyorum					
Yenilenme					
1.İşim sayesinde fiziksel olarak aktifim.	5	4	3	2	1
2.İşim sayesinde yeni farklı şeyler denerim.	5	4	3	2	1
3.İşim sayesinde hoşuma giden şeyler yaşarım.	5	4	3	2	1
4.İşim sayesinde yeni şeyler öğrenirim.	5	4	3	2	1

DİZİN

B

Başarı, 53
Birey, 16, 17, 50

E

Eğitim, IV, V, 21, 40, 41, 51, 52, 53

İ

İş, 15, 19, 51, 55, 57

K

Kanun, 20, 58
Kültür, 56

M

Meslek, 20, 21, 52, 58

Ö

Öğretim, IV

P

Planlama, VIII, 14, 17, 60, 63
Profesyonel, 14, 22, 51, 52, 54, 58
Program, 15, 63

R

Rekreasyon, 54, 55, 57

S

Seyahat, XII, 55, 58
Sosyal, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57
Stres, 52

T

Turist, VIII, IX, XII, XIII, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 28, 30, 31,
33, 35, 48, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 58
Turist rehberi, XIII, 19, 23
Turizm, IV, 22, 29, 51, 56, 57, 58
Tutum, 17, 51

Y

Yaşam, 52, 55, 57
Yenilenme, V, VIII, X, XIII, 18, 19, 26, 27, 34, 35, 37, 38,
39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 54, 55, 56,
57, 61
Yönetim, IV, 14

Z

Zaman, V, VIII, X, XI, XIII, 14, 15, 16, 17, 18, 33, 34, 35,
36, 37, 38, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52,
53, 54, 55, 56, 57, 60, 63
Zaman yönetimi, V, X, XIII, 15, 17, 18, 33, 36, 37, 38,
41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 54, 57